

บทที่ 6

แนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

เนื่องจากการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ในปัจจุบันมีปัญหาต่างๆ มากมาย และยังหาข้อยุติไม่ได้ว่าแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์รูปแบบใดที่มีความเหมาะสม จากการพิจารณาโดยการเปรียบเทียบต้นทุน-ผลตอบแทนส่วนบุคคลและส่วนสังคม ในรูปที่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเงินและไม่สามารถวัดเป็นตัวเงินได้ของการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 3 หลักสูตร ได้แก่ หลักสูตรครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปี 5 ปี และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ดังแสดงผลการวิเคราะห์ในบทที่ 4 และบทที่ 5 แล้วนั้น ก็คงจะยังไม่เพียงพอที่จะนำมาสรุปเพื่อเป็นข้อยุติเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ได้ ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้จัดทำรายงานสรุปผลการวิเคราะห์ดังกล่าวข้างต้น แล้วนำไปเสนอแก่คณบดีคณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จำนวน 10 ท่าน เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพิจารณาให้สัมภาษณ์ในเรื่องแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ จากนั้นผู้วิจัยได้นำข้อคิดเห็นหรือข้อค้นพบต่างๆ ที่ได้จากการสัมภาษณ์ รวมถึงผลการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนส่วนบุคคลและส่วนสังคมข้างต้น มาจัดทำเป็นรายงานอีกครั้ง เพื่อเป็นสารสนเทศเบื้องต้นในการดำเนินการสนทนากลุ่ม เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีความเหมาะสมต่อไป

โดยในส่วนของ การสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มนั้น ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวทางการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มโดยใช้ทฤษฎีระบบ (System Theory) ซึ่งมีองค์ประกอบที่สำคัญคือ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) ผลผลิต (Output) และผลลัพธ์ (Outcome) ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงระบบซึ่งกันและกัน โดยเมื่อประมวลความสัมพันธ์ในองค์ประกอบของทฤษฎีระบบกับการบริหารจัดการของคณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ จะพบความสัมพันธ์ดังตารางที่ 6.1

ซึ่งหลังจากที่ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวทางในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มข้างต้นแล้วนั้น ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวทางดังกล่าวมากำหนดประเด็นและสร้างข้อคำถามการวัดในด้านต่างๆ เพื่อใช้ในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ต่อไป

ตารางที่ 6.1 แสดงกรอบแนวทางในการสัมภาษณ์และสนทนากลุ่มตามแนวคิดทฤษฎีระบบ

ทฤษฎีระบบ (System theory) กับการบริหารจัดการของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์				
Context (บริบท) ↓	Input (ปัจจัยนำเข้า) ↓	Process (การดำเนินการ) ↓	Output (ผลผลิต) ↓	Outcome (ผลลัพธ์) ↓
- สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน - นโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์	- หลักสูตร - อาจารย์ผู้สอน - ทรัพยากรอื่นๆ เช่น บุคลากร สนับสนุนงบประมาณ และสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น	- การเรียนการสอน - กระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ	- ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิต/นักศึกษา - บัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์	- ความพึงพอใจของผู้ใช้บัณฑิต - ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา

ดังนั้น ในบทนี้ผู้วิจัยจะได้นำเสนอผลการวิจัยตามกรอบแนวทางที่ได้กำหนดไว้ข้างต้น โดยแบ่งผลการวิจัยออกเป็น 3 ตอน คือ

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์
2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการดำเนินการสนทนากลุ่มเพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์
3. การนำเสนอแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

6.1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

ในการนำเสนอแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์นั้น เริ่มจากการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 10 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ดำรงตำแหน่งคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ของมหาวิทยาลัยที่มีการผลิตบัณฑิตทั้ง 3 หลักสูตร ทั้ง 10 มหาวิทยาลัย และมีคุณสมบัติตามเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ โดยแบ่งออกเป็น มหาวิทยาลัยจำกัดรับจำนวน 9 แห่ง และมหาวิทยาลัยไม่จำกัดรับจำนวน 1 แห่ง ดังนี้

1. มหาวิทยาลัยทักษิณ
2. มหาวิทยาลัยรามคำแหง
3. มหาวิทยาลัยศิลปากร
4. มหาวิทยาลัยบูรพา
5. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่
6. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร
7. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
8. มหาวิทยาลัยขอนแก่น
9. มหาวิทยาลัยนเรศวร
10. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์

ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสัมภาษณ์ในระหว่างวันที่ 11 - 24 ธันวาคม 2550 โดยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน (ดังมีรายชื่อแสดงในภาคผนวก ในส่วนของรายนามผู้เชี่ยวชาญในการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์) เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ ไม่สะดวกในการให้สัมภาษณ์

ในส่วนของการดำเนินการสัมภาษณ์นั้น ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญในประเด็นต่างๆ ตามที่ได้กำหนดไว้ในแบบสัมภาษณ์แนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ โดยสามารถสรุปประเด็นสำคัญๆ ตามกรอบทฤษฎีระบบที่ได้กำหนดไว้ใน 3 องค์ประกอบ คือ บริบท (Context) ปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการ (Process) โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

6.1.1 บริบท (Context) หมายถึง สิ่งต่างๆ ที่อยู่รอบๆ ที่เข้ามามีส่วนเกี่ยวข้องหรือส่งผลกระทบต่อระบบ ซึ่งตามกรอบแนวทางที่กำหนดไว้ข้างต้น จะเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สำคัญ 2 ประเด็น คือ

ประเด็นที่ 1 สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน

ผู้เชี่ยวชาญได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับสาเหตุที่เป็นปัญหาของการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ไม่เกิดประสิทธิภาพไว้ 2 ระดับ ดังนี้

1. ระดับโรงเรียน

ประการที่ 1 เนื่องจากครูในยุคปัจจุบันมีภาระงานมาก มีรายได้น้อย ทำให้ครูต้องเอาเวลาส่วนใหญ่ใช้ไปกับการทำงานเอกสารเพื่อรองรับการประกันคุณภาพการศึกษา และทำผลงานเพื่อให้ได้รับเงินเดือนเพิ่มมากขึ้น จนทำให้ครูไม่มีเวลาที่จะทุ่มเทให้กับงานสอนได้อย่างเต็มที่ จึงส่งผลกระทบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในโรงเรียน

“อาชีพครูก็จะเป็งานหนักเพราะว่าต้องทั้งเตรียมการสอนทั้งเตรียมเนื้อหาวิชา เพื่อจะสร้างให้นักเรียนเป็นผู้ที่มีทั้งความรู้แล้วก็เป็เด็กที่ดีมีคุณภาพ” (รองศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ศรีครามครัน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

“เมื่อไปเป็ครูแล้วงานโรงเรียนเยอะมาก ครูก็ไม่ได้เต็มที่ในการสอน” (รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์วันที่ 13 ธันวาคม 2550)

“ผลงานทางวิชาการ เมื่อเพื่อนๆ ทำเขาก็ได้เงิน ได้ตั้งหลายสตางค์ เมื่อเป็นอย่างนี้ ครูก็ต้องหันมาทำงานวิจัยเพื่อหวังเงินเดือนเพิ่มขึ้น เพื่อเลี้ยงปากท้องเลี้ยงครอบครัว ก็ทำให้ละเลยเรื่องการสอน แต่ครูที่มีความรับผิดชอบดีๆ ก็มี” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 ปัจจุบันยังมีครูจำนวนมากที่สอนไม่ตรงสาขาวิชาเอกที่เรียนมา เนื่องจากโรงเรียนยังขาดการบริหารจัดการที่ดี ทำให้การจัดสรรครูผู้สอนไม่ตรงกับความรู้และความสามารถ ส่งผลให้ประสิทธิภาพการสอนต่ำกว่าที่ควรจะเป็น

“บางที่เอาครูบางสาขา อย่างเช่นครูพละ ไปสอนภาษาอังกฤษทำให้สถาบัน หน่วยผลิตครูอย่างศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ต้องเอาครูที่สอนไม่ตรงสาขามาอบรมเพิ่ม ศักยภาพตรงนี้ นี่ก็เป็สิ่งที่ทำให้คุณภาพการศึกษาด้อยลง” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

“ผมมองว่าในระดับที่สอนนี้ไม่แตกต่างกัน แต่ต้องสอนให้ตรงสาขาวิชาเอกนะ ครับ ของประเทศไทยตอนนี้คือสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก เป็ครูประถมศึกษาคงสอน คณิตศาสตร์” (รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์วันที่ 13 ธันวาคม 2550)

“ใช้ครูผิดแล้วผิดตั้งแต่การรับด้วย เมื่อก่อนก็รับ โดยไม่กำหนดวิชาเอก ณ วันนี้ยังมีครูพละ ครูอุตสาหกรรม ครูคหกรรม ไปสอนคณิตศาสตร์ สอนเคมี ชีวะ สอน ภาษาอังกฤษ มันล้มเหลวตั้งแต่กระบวนการในการรับ เพราะฉะนั้นทุกอย่างต้องสอดคล้องกัน

กระบวนการในการผลิต กระบวนการในการรับ กระบวนการในการบริหารงานบุคคล กระบวนการทุกระบบต้องเปลี่ยน โดยจะไม่ใช้คำว่าเรียนก็ปี” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

“แต่หลักสูตรขณะนี้ไม่สนองต่อการนำไปใช้งานเมื่อไปประกอบอาชีพจริง เพราะหลักสูตรมุ่งให้รู้เก่งอย่างเดียวซึ่งไม่รู้เก่งจริงหรือเปล่า แต่เวลาทำงานให้ไปทำงานได้ หลายๆอย่าง ฝึกหัดมาอย่างหนึ่งแต่ต้องทำงานอีกอย่างหนึ่ง” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 3 เนื่องจากเนื้อหาของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน และไม่มีแบบเรียนที่เป็นมาตรฐานเลขในแต่ละสถาบัน ทำให้ครูขาดความชัดเจนในเนื้อหาที่ทำการสอน

“หลักสูตรสถานศึกษาให้แต่ละ โรงเรียนกำหนดขึ้นเอง ทำให้ไม่มีความชัดเจนทำให้เกิดความสับสนในเรื่องการสอน เนื้อหาของหลักสูตรส่งผลให้การเรียนตกต่ำ” (รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 4 ครูมีความรู้ในเนื้อหาและมีการฝึกประสบการณ์สอนน้อย ส่งผลให้ไม่สามารถสอนนักเรียนให้มีคุณภาพได้

“ครูสอนประถม 2 สอนมา 5 ปี ความรู้สอนประถม 2 ไม่คิดหาวิธีการสอนให้มันดีกว่านี้ สอนป.2 ไปสอนป.3 ความรู้ไม่กระตุ้นให้ครูสนใจใคร่รู้” (รองศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

“ส่วนตัวครูก็มีความสัมพันธ์ต่อเนื่องกันก็คือครูมีความรู้หรือไม่มีคุณภาพ” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข้มทอง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์วันที่ 19 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 5 ปัญหาการขาดความร่วมมือกันระหว่างบ้านกับโรงเรียน โดยที่ผู้ปกครองต้องจัดการลูกหลานในเบื้องต้นด้วย

“เด็กไม่อยากเรียนหรอกแต่ครูต้องหาวิธีให้เด็กเรียนต้องช่วยกันระหว่างผู้ปกครอง พ่อแม่ สังคม สิ่งแวดล้อม คนไทยเราไม่ค่อยรักเด็ก รักแต่ลูกตัวเองไม่รักลูกชาวบ้านใช้ใหม่” (รองศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

“การศึกษาของผู้ปกครอง ทศนคติของผู้ปกครองที่คิดว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของสถาบันอย่างเดียว ที่เขียนไว้ใน พรบ. มันไม่ได้เกิดขึ้นจริงที่บอกว่าการศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้ปกครองที่ชุมชนต้องช่วย เวลามีปัญหา การมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง ได้แต่บอกว่าโยนให้เป็นหน้าที่ของโรงเรียน ตรงนี้ควรจะต้องการศึกษากับประชาชน ให้การศึกษากับผู้ปกครองว่า เขาก็มีบทบาทหน้าที่ในการทำให้ลูกของเขามีคุณภาพหรือไม่มีคุณภาพ” (รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

“บ้านกับโรงเรียนก็ต้องร่วมกันทั้งหมด สังคมก็มีส่วน เพราะระหว่างบ้านมาโรงเรียน ก็ยังมีสังคม ถ้าบ้านดีโรงเรียนดี แต่สังคมตรงนี้นั้นแย่” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

2. ระดับสถาบันการผลิตครู

ประการที่ 1 เนื่องจากกระบวนการผลิตครูในปัจจุบันมุ่งเน้นทางด้านปริมาณมากกว่าคุณภาพ ทั้งในด้านปริมาณการรับเข้าและปริมาณการสำเร็จการศึกษา ส่งผลให้ไม่มีมาตรฐานในการผลิตเท่าที่ควร ประกอบกับตัวผู้เรียนซึ่งส่วนใหญ่เป็นผู้ที่ไม่สามารถเรียนในสาขาวิชาอื่นได้ จึงมาเรียนครู ดังนั้นเมื่อปัจจัยนำเข้า (Input) ก็จะไม่ใช่คนที่มีความรู้ความสามารถสูง จึงส่งผลให้คุณภาพของครูที่ผลิตออกมาด้อยลงไปด้วย ดังนั้นสถาบันการศึกษาต่างๆ ควรมีการประเมินผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วด้วย ไม่ใช่แค่ผลิตเด็กให้จบไป แต่สถาบันควรจะมีควมรับผิดชอบตั้งแต่ต้นน้ำไปจนถึงปลายน้ำ และต้องมีการตรวจสอบคุณภาพอย่างต่อเนื่อง

“การขาดความรับผิดชอบ คือ ผลิตให้จบไปเฉยๆ และการผลิตเยอะเกินไป ดังนั้นจึงมีปัญหาด้านคุณภาพของการผลิต” (รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรณม์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์วันที่ 13 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 หลักสูตรที่ใช้สอนในปัจจุบันนั้นมีเนื้อหา และการฝึกประสบการณ์ในการสอนค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในหลักสูตร 4 ปี

“หลักสูตรที่เราสอนมีเนื้อหาค่อนข้างน้อย โดยเฉพาะในหลักสูตร 4 ปี และการฝึกประสบการณ์น้อย” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

ประเด็นที่ 2 นโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์

สำหรับในเรื่องของนโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์นั้น จะมุ่งเน้นถึงการให้การสนับสนุนและการจูงใจผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถ ซึ่งผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

ประการที่ 1 ควรส่งเสริมการให้ทุนการศึกษาและให้การรับประกันว่าหากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรแล้วจะมีตำแหน่งบรรจุให้ ลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการครูทายาทในอดีต

“5 ปีครั้งแรกนั้นมีทุนและมีงาน เด็กที่มีพื้นฐานดีความรู้ดีก็มาเรียนครู 5 ปี เด็กมีความรู้เราพอใจ เด็กมีเงินใช้เราก็พอใจแต่ในความหวังเมื่อจบแล้วมีงานทำ เพราะฉะนั้นการเรียนช่วงแรกเด็กได้ผลตอบแทนที่ดีแล้วเป็นตัวเงินในการผลิตครูแล้วจะดีมากกว่า” (รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

“อาจจะแก้ปัญหาโดยการให้ทุน และตำแหน่งงานจูงใจให้ได้คนเก่งเข้ามาประกอบอาชีพครู” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

“การส่งเสริมความก้าวหน้า และค่าตอบแทนเพื่อการจูงใจให้ได้คนที่เก่งเข้ามาประกอบอาชีพครู ควรให้มีทุนการศึกษา และประกันการมีงานทำให้สามารถได้คนที่เก่ง

และมีความศรัทธาต่อวิชาชีพครู เข้าสู่อาชีพนี้ได้” (อาจารย์ ดร.สุรียา เหมตะศิลป์ คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สัมภาษณ์วันที่ 11 ธันวาคม 2550)

“ประเด็นที่ 1 คือ รับประกันการมีงานทำของคนที่มาเรียนครูนะครับ อย่าให้อาชีพครูเป็นอาชีพที่เปิดกว้าง หรือมีการสอบแข่งขันเข้ามาเป็นครู ผมเชื่อในลักษณะที่จะเอาคนเก่งเข้ามาเรียนครูตั้งแต่ที่แรกเลย ดังนั้น โครงการครูทายาท โครงการครูพันธุ์ใหม่ พิสูจน์ตัวเองว่า พวกนี้มีงานทำได้ คนเก่งมาทำงานจริงๆ” (รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรณม์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์วันที่ 13 ธันวาคม 2550)

“มีโครงการให้ทุนเรียนและมีอัตราบรรจุเลยก็จะได้คนที่มีคุณภาพ” (รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

“พอเป็นนักเรียนทุนแล้ว เงื่อนไขของการที่ได้รับทุนก็ตาม หรือเงื่อนไขการบรรจุก็ตาม ก็เป็นสิ่งจูงใจให้เด็กที่มีคุณภาพเข้ามาเรียน เพราะฉะนั้นถ้าจะแก้ปัญหาตรงนี้แก้ปัญหาเรื่องแรงจูงใจก่อน ควรจะมีทุน หรือมีอัตราบรรจุที่สร้างความมั่นคง” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

“ซึ่งถ้าจะให้ได้ปัจจัยนำเข้าดีๆ เข้ามาก็จะต้องสร้างแรงจูงใจอาจจะเป็นเรื่องทุนการศึกษา หรือถ้าเรียนจบแล้วจะมีตำแหน่งให้บรรจุทันทีซึ่งน่าจะสามารดดึงคนเก่งๆ มาเรียนศึกษาศาสตร์ได้” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข้มทอง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์วันที่ 19 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 ให้มีการบรรจุเรื่องการให้ทุนการศึกษาของหลักสูตรศึกษาศาสตร/ครุศาสตร์ 5 ปี ไว้ในกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) และเมื่อเรียนสำเร็จการศึกษาแล้วก็ให้มีการบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งครูเลย

“โดยบรรจุให้แน่นอนในเรื่องทุนไปเข้า กยศ.เพราะมีอยู่แล้ว ทุน กยศ.ใส่เข้าไปเลย เพราะว่าผมเป็นกรรมการ กยศ. ขอให้รัฐบาลบอกมาคำเดียวบอกเงื่อนไขว่านิสิตหลักสูตรนี้เข้า เงิน กยศ. มีอยู่แล้ว เราก็ไม่ต้องไปสร้างระบบใหม่เลยไม่ต้องเป็นภาระ

งบประมาณด้วย”(รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 3 ประกาศให้ทุนการศึกษาในการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูสำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เช่น ชีววิทยา ลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการ สควค.และเมื่อเรียนสำเร็จการศึกษาแล้วก็ให้มีการบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งครูเลย

“แล้วก็ที่ปัญหาขณะนี้ก็คือ สควค.ก็จะยกเลิกทุนปริญญาตรี 5 ปีแล้ว แล้วผมทำตรงนี้ไว้รองรับมีแต่คนว่า มันต้องมีปัญหาหลายอย่างนะอาจารย์ เพราะเราต้องประสานงานไปติดต่อกับคณะที่สัมพันธ์ ต้องสร้างความเข้าใจ นี่เปิดมา 1 ปีแล้วยังเข้าใจกันได้ซัก 70 เปอร์เซ็นต์กำลังจะนัดประชุมเพื่อความเข้าใจ” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

“ประกาศให้ทุนเลยแล้วก็เอาเด็กที่จบสาขานั้น คุณขาดอะไรละครูวิทยาศาสตร์ใช้ไหมคุณก็ไปเอาคนที่จบคณะวิทยาศาสตร์อย่างนี้เมเจอร์วิทยาศาสตร์ ชีวะแล้วก็เอามาเรียนครูทันทีเลย ใช้เวลาอีกหนึ่งปีหรือปีครึ่งก็คือเป็น ป.บัณฑิต ใช้คุณก็ได้ครูค่านั้นโดยตรงแล้ว แล้วพูดในบริบทผมแล้วเรารับครูของ สควค.คือ ป.บัณฑิตเรารับมาตั้งแต่เริ่มปีแรกที่เขาประกาศนโยบายแล้วเขาขอความร่วมมือเราก็รับทันทีเพราะฉะนั้นเด็กก็เป็นเด็กที่มาจากคณะวิทย์ส่วนใหญ่แล้วบางคนเริ่มรับทุนตรงนี้ตั้งแต่อยู่ปีหนึ่งเป็นคณะวิทย์ด้วยซ้ำบางคนมารับตอนเมื่ออยู่ปีสี่ก็มี” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข้มทอง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์วันที่ 19 ธันวาคม 2550)

6.1.2 ปัจจัยนำเข้า (Input) หมายถึง ทรัพยากรต่างๆ และสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อช่วยให้เกิดการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์ โดยในที่นี้จะประกอบด้วยประเด็นสำคัญๆ คือ หลักสูตร อาจารย์ผู้สอน และทรัพยากรอื่นๆ เช่น บุคลากร งบประมาณ และสื่อการเรียนการสอน เป็นต้น ซึ่งในที่นี้ผู้วิจัยจะเน้นศึกษาเฉพาะในประเด็นของหลักสูตร และอาจารย์ผู้สอนเท่านั้น เนื่องจากในประเด็นของทรัพยากรอื่นๆ นั้น แต่ละมหาวิทยาลัยสามารถบริหารจัดการให้เหมาะสมตามบริบทของแต่ละมหาวิทยาลัยเอง

ประเด็นที่ 1 หลักสูตร ในที่นี้ผู้วิจัยจะพิจารณาถึงหลักสูตรใน 2 ประเด็นย่อย คือ

ประเด็นย่อยที่ 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อหลักสูตรการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ในปัจจุบัน โดยรูปแบบหลักสูตรการผลิตครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน

ในปัจจุบันที่มี 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู ซึ่งผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นที่แตกต่างกันในแต่ละหลักสูตร ดังนี้

1. หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปได้เป็น 4 แนวทาง คือ

1.1 เห็นด้วยว่ารูปแบบการผลิตครูที่ใช้หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีมีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

ประการที่ 1 หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี จะสามารถช่วยแก้ไขปัญหาครูที่มีความรู้ในด้านเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ในการฝึกสอนที่น้อยเกินไป เนื่องจากข้อจำกัดในระยะเวลาการศึกษาที่มีแค่ 4 ปี แล้วนักศึกษาจะต้องไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพอีกครั้งปี ค้างนั้น โอกาสที่จะเรียนเนื้อหาวิชาให้ลึกลงไปก็จะค่อนข้างยาก ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพในการไปประกอบอาชีพเมื่อสำเร็จการศึกษาคือมีประสิทธิภาพการสอนต่ำ

“5 ปีเหมาะสมเพราะว่าปัจจุบันครูยังอ่อนในเรื่องวิชาการและประสบการณ์ในการสอน ทำให้นักศึกษาที่เรียนในหลักสูตรเดิมที่ออกไปเป็นครู ทำให้ไม่มีความรู้และประสบการณ์ในการสอนเท่าที่ควร” (รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 อาชีพครูเป็นอาชีพที่ไม่ได้รับความนิยมจากผู้เรียนมากนัก เนื่องจากให้ผลตอบแทนที่ต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับ การไปประกอบอาชีพอื่นๆ จึงเป็นผลให้นักเรียนที่มีความสามารถส่วนใหญ่ไม่เลือกที่จะเข้าศึกษาในหลักสูตรนี้ ทำให้นักเรียนหรือปัจจัยนำเข้าของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ส่วนใหญ่จึงเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในระดับปานกลาง ดังนั้นเมื่อปัจจัยนำเข้าไม่ดี จึงควรไปเน้นที่กระบวนการผลิต (Process) คือการเพิ่มเนื้อหาการเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มากขึ้นตามหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี ก็จะทำให้สามารถผลิตครูที่มีความรู้ ทักษะ จิตวิญญาณ และวุฒิภาวะที่พร้อมจะเป็นครูที่ดีได้

“มีความเหมาะสมใช้หลักสูตร 5 ปี เพราะได้คนที่เก่ง มีวุฒิภาวะ และประสบการณ์ เข้าถึงจิตวิญญาณแห่งความเป็นครู” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 3 เนื่องจากหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต/ครุศาสตร์ในปัจจุบันจะต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาถึง 5 ปี ซึ่งต้องเสียเวลาเรียนเพิ่มอีก 1 ปีเมื่อเทียบกับหลักสูตรอื่นๆ จึงทำให้ผู้ที่ตัดสินใจที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรนี้ เป็นผู้ที่มีความตั้งใจแน่วแน่ มีศรัทธา และจิตวิญญาณแห่งความครูอย่าง

ชัดเจน ดังนั้นหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี จึงมีส่วนช่วยในการคัดกรองผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง

“หลักสูตร 5 ปีจะทำให้ได้คนที่ตั้งใจมาเป็นครูโดยตรง” (รองศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

“หลักสูตรผลิตครู 5 ปียังสามารถทำให้ได้คนที่มีความตั้งใจ หรือมีจิตวิญญาณมาเป็นครู” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 4 ถ้าประเทศไทยจะใช้หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีในการผลิตครูต่อไปนั้น ก็สามารถทำได้ แต่จะต้องมีการจูงใจผู้เรียนด้วยการให้ทุนการศึกษา และให้การรับประกันว่าหากสำเร็จการศึกษาตามหลักสูตรนี้แล้วจะมีตำแหน่งบรรจุให้ ก็จะเป็นแนวทางที่ทำให้ได้ผู้เรียนที่มีความสามารถและศรัทธาในวิชาชีพครู แต่ถ้าไม่สามารถสร้างการจูงใจในเรื่องต่างๆ ข้างต้นได้ ก็ควรจะใช้หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปีจะเหมาะสมกว่า เพราะผู้ที่เรียนมา 5 ปีแล้วไม่สามารถเข้าสู่ตำแหน่งงานได้ก็จะทำให้เกิดการสูญเปล่าในหลายๆ ด้าน

“จะใช้หลักสูตร 5 ปี ก็คงต้องมีเรื่องของการให้ทุนหรือไม่ก็ให้เงื่อนไขในการที่จะได้รับเข้าบรรจุทำงาน ถ้าเป็นอย่างนี้ก็ทำให้เป้าหมายในการผลิตบัณฑิตครู 5 ปี ก็จะมีเป้าหมายชัดเจนขึ้น เราจะได้คนเก่งมาเรียนและทำให้การสูญเปล่าน้อยลง” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

“มีโครงการให้ทุนเรียน 5 ปี และมีอัตราบรรจุเลยก็จะได้คนที่มีคุณภาพ โดยจุดสำคัญอยู่ที่อัตราไม่ได้อยู่ที่เงินจะนั้นขอให้กรม.มิมคิดว่าต่อทุน 5 ปี” (รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

1.2 ไม่เห็นด้วยกับรูปแบบการผลิตครูโดยใช้หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

ประการที่ 1 เนื่องจากหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีนั้น ผู้เรียนจะต้องใช้เวลาในการเรียนเพิ่มอีก 1 ปี แต่ถ้าพิจารณาในด้านผลตอบแทนที่ได้รับหลังจากสำเร็จการศึกษาแล้วจะพบว่าค่า

กว่าหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปีเดิมเสียอีก จากผลตอบแทนดังกล่าวจึงไม่สนใจให้คนที่มีความสามารถและมีความศรัทธาในวิชาชีพครูเข้ามาสู่อาชีพนี้ได้ ส่งผลให้เกิดปัญหาการผลิตครูที่มีคุณภาพต่ำรุนแรงมากกว่าหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปีเดิมเสียอีก

“ไม่เหมาะสมเนื่องจากการผลิตครู 5 ปี ต้องใช้เวลาเรียนเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี แต่ผลตอบแทนที่ได้ไม่คุ้มค่ากับการลงทุน เพราะไม่ทราบว่าเรียนเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี แล้วจะเป็นครูหรือไม่” (อาจารย์ ดร.สุรียา เหมตะศิลป์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สัมภาษณ์วันที่ 11 ธันวาคม 2550)

“ผมดูแล้วในต่างประเทศไม่มีใครทำ 5 ปี ประเทศตุรกีเขาทำ 5 ปี แต่ 5 ปีเขาได้ปริญญาโท บางสาขาก็ 4 ปี แต่ถ้า 5 ปีนั้นจบปริญญาโทไปเลย” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

“เรื่องให้ทุนแล้วและมึงานให้ทำอย่างนี้ผมว่าการทำ 5 ปี มันมีเหตุผลอันสมควร ที่จะให้เด็กยอมอุทิศด้วยอมเรียนให้นานขึ้น การเรียนนานขึ้นมีค่าใช้จ่ายมากขึ้นมีทุนให้ถึงแม้เรียนจบช้ากว่าคนอื่นแต่มีงานทำ อันนี้ผมเห็นด้วย แต่ว่าถ้าเลิกเงื่อนไขเรื่องบรรจุ เลิกเงื่อนไขเรื่องให้ทุนผมว่าเรียนครู 5 ปี มันไม่เชิญชวนให้คนมาเรียนอีกต่อไปแล้ว 4 ปีเหมาะสมมากกว่า” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 เนื่องจากวิชาชีพครูไม่ได้เป็นอาชีพที่ขาดแคลนและยังมีแนวทางในการเข้ามาสู่อาชีพครูได้หลายแนวทาง ไม่จำเป็นจะต้องศึกษาในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เท่านั้น จึงไม่มีหลักประกันว่าหลังจากสำเร็จการศึกษาในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์แล้วจะได้ประกอบอาชีพครูอย่างแน่นอน เพราะผู้ที่เรียนในสาขาวิชาอื่นๆ ก็สามารถมาเป็นครูได้เช่นกัน จึงทำให้การเข้าสู่อาชีพครูมีอัตราการแข่งขันที่สูง จากความไม่แน่นอนในการประกอบอาชีพประกอบกับการใช้ระยะเวลาในการศึกษาที่เพิ่มขึ้นจาก 4 ปี เป็น 5 ปี จึงไม่สนใจผู้เรียนที่มีความสามารถเข้ามาสู่อาชีพนี้ได้เช่นกัน

“ไม่เหมาะสมเพราะการผลิตครู 5 ปี เพื่อสร้างความเป็นวิชาชีพนั้น ไม่ค่อยมีความเหมาะสม เพราะไม่สามารถเข้าสู่วิชาชีพได้ง่ายเหมือนแบบอื่นๆ เช่นแพทย์ สถาปัตย์ เพราะวิชาชีพครูไม่ได้ขาดแคลนเหมือนวิชาชีพอื่นๆ และสาขาอื่นๆก็สามารถเข้าสู่วิชาชีพได้ด้วย” (อาจารย์ ดร.สุรียา เหมตะศิลป์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สัมภาษณ์วันที่ 11 ธันวาคม 2550)

1.3 ยังไม่สามารถประเมินได้ โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

ประการที่ 1 ปัจจุบันยังไม่มีผู้ที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีจึงไม่สามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีนั้นจะมีความเหมาะสมกับบริบทของประเทศไทยมากกว่าหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปีหรือไม่ ดังนั้นหลังจากที่มีผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีและเข้าสู่การประกอบอาชีพครูแล้ว ควรจะต้องมีการวัดผลและเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพ แล้วจึงจะสามารถสรุปได้ว่าหลักสูตรใดเหมาะสมกว่ากัน

“การเปลี่ยน 4 ปีเป็น 5 ปี ยังไม่มีข้อยืนยันว่ามันดีกว่าเดิมหรือเปล่า ประสิทธิภาพของครูหรือการสอนจะดีกว่า 4 ปีใช่ไหมหรือไม่ มันยังไม่มีข้อยืนยัน”(รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรรณ์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์วันที่ 13 ธันวาคม 2550)

“ตอนนี้ก็ยังบอกไม่ได้ต้องรอดูคนที่ผ่านหลักสูตร 5 ปี แล้วหลังจากที่เขาผ่านเขาจบหลักสูตร 5 ปีแล้วก็ทำงานพบว่าช่วงนั้น น่าจะเป็นช่วงที่เราจะประเมินได้ เปรียบเทียบหลักสูตร 4 ปีกับ 5 ปีว่าจะไรเหมาะสมกว่ากัน” (รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2550)

“มันยังไม่มีอะไรที่พิสูจน์ว่าการทำ 5 ปีดีกว่า 4 ปี” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

“ยังไม่สามารถประเมินได้ เนื่องจากยังไม่มีผลผลิตของหลักสูตร 5 ปี ออกมา แต่ก็อาจจะเห็นว่าในแง่ของการจัดรายวิชาต่างๆทำให้ละเอียดมาก แต่ไม่แน่ใจถึงผลกระทบที่เรามองไม่เห็น เช่น คนที่ตัดสินใจจะเข้ามาเรียนเกิดความท้อหรือไม่ หรือถ้ามองในแง่ของผลตอบแทนส่วนตัวของผู้เรียนก็อาจจะขาดทุนหรือเสียเปรียบหลักสูตร 4 ปี แต่จุดแข็งก็มี คือ คณะมีเวลามากพอที่จะใส่เนื้อหาใส่กระบวนการเข้าไปเยอะและก็เชื่อว่าการไปหลอมอยู่โรงเรียน 1 ปี จะทำให้นักศึกษาปรับบุคลิกภาพไปได้มาก แต่ทั้งนี้หลังจากครบ 5

ปีแล้วก็น่าจะมาลองมาประเมินบททวนว่าจุดดีจุดด้อยมันคุ้มกันไหม” (รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกรคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

“ยังพิสูจน์ไม่ได้ว่า 5 ปีดีกว่า 4 ปี เพียงแต่เราคาดว่าน่าจะดีกว่าด้วยการที่ผมพูด ตั้งแต่ต้น เรียนมากกว่ากับฝึกมากกว่าก็เลยคิดว่าดีกว่า ถ้าอยากให้ครูดีสุดๆ ก็ให้เรียน 4 ปี ฝึก 2 ปี หรือเรียน 5 ปี ฝึก 1 ปี เพราะไม่ใช่เป็นตัวตอบ ตอนนี้ผมว่าเป็นเรื่องตอบยาก” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู จากความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญสามารถสรุปได้เป็น 2 แนวทาง คือ

2.1 เห็นด้วย ว่ารูปแบบการผลิตครูที่ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูมีความเหมาะสมสำหรับผู้สำเร็จปริญญาตรีจากสาขาวิชาอื่นๆ มา และมีความประสงค์จะเข้าสู่อาชีพครู เนื่องจากบุคคลเหล่านี้จะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาการเฉพาะมามากและมีความลึกซึ้ง แต่มักจะขาดทักษะหรือมีจุดอ่อนเกี่ยวกับทักษะวิชาชีพครู เช่น หลักการวัดและประเมินผล การออกข้อสอบ จิตวิทยาในการสอน เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาในหลักสูตรนี้จึงสามารถช่วยพัฒนาทักษะเกี่ยวกับวิชาชีพครูได้

“หลักสูตร 4 + 1 นั้น ถ้าหากต้องการแก้ปัญหาครูขาดแคลนในบางสาขาอย่างเช่น ครูวิทย์คณิต ครูสังคม ครูภาษาอังกฤษ ถ้าต้องการเราก็จะให้คนที่จบปริญญาตรีอันนั้นมาเรียนก็จะทำให้เขามีความเก่งแน่นในเนื้อหา” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

2.2 ไม่เห็นด้วย กับรูปแบบการผลิตครูที่ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู โดยมีเหตุผลสนับสนุนดังนี้

ประการที่ 1 เนื่องจากผู้ที่มาเรียนหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูนั้น แท้จริงไม่ได้มีความตั้งใจในการมาเป็นครูตั้งแต่เริ่มแรก โดยเหตุผลที่มาเป็นครูอาจจะเนื่องมาจาก เมื่อเปรียบเทียบกับคนอื่นๆ ในสายวิชาเดียวกัน พบว่าตนเองนั้นมีความรู้ความสามารถในสายวิชาที่เรียนมาในระดับปริญญาตรีที่ต่ำกว่า จึงไม่สามารถเข้าสู่อาชีพที่มุ่งหวังไว้ได้ ฉะนั้นจึงมาเรียนต่ออีก 1 ปีในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู เพื่อจะเข้าสู่อาชีพครู จึงส่งผลทำให้เกิดปัญหาการผลิตครูมีคุณภาพต่ำ และไม่ได้มีจิตวิญญาณของความเป็นครูอย่างแท้จริง

“ถ้าเป็น 4+1 จะได้คนที่ไปไหนไม่ได้จึงมาเรียนครูต่อ จะทำให้ไม่ได้คนที่ตั้งใจมาเป็นครูโดยตรง” (รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 เนื่องจากข้อจำกัดของระยะในการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูที่มีเพียง 1 ปีเท่านั้น จึงไม่สามารถที่จะขัดเกลาหรือสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูได้อย่างเพียงพอ อีกทั้งการศึกษาในรูปแบบนี้จะเหมือนกับการตัดขาดความเป็นสาระเนื้อหาเกี่ยวกับวิธีการสอน ซึ่งไม่เหมาะสม การผลิตครูควรจะมีลักษณะที่บูรณาการกันระหว่างสาระวิชากับวิธีการสอน

“ไม่ควรผลิตแบบ 4+1 เพราะระยะเวลาเพียง 1 ปี ไม่สามารถขัดเกลาความเป็นครูได้เพียงพอ” (อาจารย์ ดร.สุริยา เหมตะศิลป์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สัมภาษณ์วันที่ 11 ธันวาคม 2550)

“ผมว่า 4 + 1 ไม่ค่อยเหมาะสม เนื่องจากประสบการณ์ก็คือว่า นักศึกษาจบปริญญาอื่นๆ มาแล้วแล้วมาเรียนประกาศนียบัตรบัณฑิต 1 ปี คือพูดจริงๆ ว่าเรียนแค่เทอมเดียวแล้วก็ไปปฏิบัติการสอน ทดลองสอนหรือฝึกสอนอีก 1 เทอม ซึ่งตรงนี้ไม่สามารถที่จะปรับเปลี่ยนให้เขามีความรู้ให้มีความเข้าใจหรือมีทักษะที่จะเป็นครูได้หรือยกเว้นคนที่เขามีทักษะความเป็นครูจริงๆ” (รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2550)

“ป.บัณฑิตมีความเป็นครูแค่ปีเดียวหรือปีครึ่งถ้าจะขยัน แล้วเรียนแค่ 24 หน่วยกิต การปลูกฝังความเป็นครูมันแตกต่างกัน ความรักในวิชาชีพครูมันแตกต่างกัน เพราะเหมือนไปต่อยอด” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

3. ความคิดเห็นอื่นๆ เกี่ยวกับเนื้อหาหลักสูตรการผลิตครู โดยผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความเห็นเพิ่มเติมว่าถ้าประเทศไทยจะกลับมาใช้หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปีในการผลิตครูต่อไปนั้นก็สามารถทำได้ แต่จะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตรใหม่ โดยเน้นให้เรียนเนื้อหาวิชาการ 3 ปี และให้ไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพอีก 1 ปี

“ผมเห็นด้วยกับการเรียน 4 ปี ปรับหลักสูตรแนวใหม่ให้มีใน 4 ปี คือ มีประสบการณ์ในวิชาชีพครูมากขึ้น เช่น ให้เริ่มตั้งแต่ปี 1 ให้ทำมากายแค่นั้นก็ไม่ใช่ไร พอปี 2 ให้ไปเรียนอีกระดับ มีความเกี่ยวข้องกัน การเรียนอีกครั้งกับการเรียนเป็นครูคนละ

แบบ ปี 2 ให้ไปช่วยงานครุมากขึ้นแต่อย่าเพิ่งเริ่มสอน ปี 3 ก็อาจจะเริ่มสอน ซึ่งสอน การบ้านเป็นรายบุคคล ช่วยงานธุรการบ้างพอปี 4 ฝึกสอนอย่างเต็มที่เลย อย่างที่เคยทำ 1 เทอมเต็มเลย จากประสบการณ์ที่เคยทำปี 1 2 3 พอปี 4 ฝึกสอนเต็มๆ เลย” (รองศาสตราจารย์ ดร. สมชาย ชูชาติคณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

ประเด็นย่อยที่ 2 รูปแบบการผลิตครูที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย ซึ่งผู้เชี่ยวชาญ ได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

ประการที่ 1 การผลิตครูควรมีรูปแบบเดียวเลย คือ ใช้หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี โดยให้ได้รับปริญญา 2 ปริญญา เช่น ถ้าศึกษาในหลักสูตรการสอนวิทยาศาสตร์ ก็จะได้ปริญญา วิทยาศาสตร์บัณฑิตควบคู่กับปริญญาศึกษาศาสตร์บัณฑิตด้วย โดยในด้านการเรียนการสอนนั้นควร กำหนดให้มีการเรียนการสอนที่บูรณาการในรายวิชาที่เป็นสาขาวิชาเอกควบคู่กับรายวิชาชีพครูไป ตลอดตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ไม่ควรแยกส่วนกันผลิต ซึ่งจะทำให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในวิชาเอก มีทักษะการสอนที่ดี และจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอย่างสมบูรณ์

“ควรจะเป็นหลักสูตร 5 ปี เพียงอย่างเดียว เพราะหลักสูตร 4+1 จะขาดจิตวิญญาณ การเป็นครูจะคิดว่า ได้เนื้อหาเพิ่มขึ้นและทักษะการสอนมากขึ้น” (รองศาสตราจารย์ ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

“ควรมีหลักสูตรเดียวเลย คือ หลักสูตร 5 ปี แต่ถ้าเป็นสายวิทย์ก็ให้ปริญญาคู่ไป เลย” (รองศาสตราจารย์ ดร. ไพศาล สุวรรณน้อย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น, สัมภาษณ์วันที่ 25 ธันวาคม 2550)

“แล้วเป็น 5 ปีที่มีผลตอบแทนสูงเพราะได้ทั้ง 2 ปริญญาแล้วเขามีช่องทางจะไป ทำงานด้วย” (รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพfrig คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย นเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

“มีคนเสนอแนะว่า 5 ปี ให้เป็นครูไปเลยแต่ถ้าใครคิดว่าตัวเองไม่ถนัดไม่ชอบก็รับ ปริญญา 4 ปีไปแล้วถ้าใครคิดว่าตัวเองเหมาะที่จะเป็นครู ผ่านการคัดกรองของคณะไป ฝึกสอนในปีที่ 5 ผลที่สุดก็จะได้ครูดี” (รองศาสตราจารย์ ดร. สมบัติ นพfrig คณบดีคณะ ศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 การผลิตครุภัณฑ์ควรมี 2 รูปแบบ คือ หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี และ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู เนื่องจากทั้ง 2 หลักสูตรมีจุดแข็งจุดอ่อนที่แตกต่างกัน ในด้านการไปประกอบอาชีพครู โดยครูที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี ซึ่งได้ศึกษาในรายวิชาต่างๆ ในเชิงกว้าง รวมทั้งได้ศึกษาในรายวิชาชีพครูมาอย่างต่อเนื่องนั้น จะมีความเหมาะสมในการสอนในช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 3 แต่สำหรับผู้สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูนั้น มักจะเป็นผู้ที่มีความรู้ในสาขาวิชาเอกที่ศึกษามาอย่างลึกซึ้งถึง 4 ปี และมาศึกษาเพิ่มเติมในวิชาชีพครูอีก 1 ปี จึงเหมาะสำหรับการสอนในช่วงชั้นที่ 4 มากกว่า

“การผลิตครูยังคงจำเป็นต้องผลิตในทั้ง 2 หลักสูตร คือ หลักสูตร 5 ปี และ หลักสูตร 4+1 แต่ต้องใช้ครูแต่ละประเภทให้เหมาะสม เพราะครูทั้ง 2 ประเภทยังมุ่งประโยชน์ที่แตกต่างกันโดย 5 ปีเหมาะสำหรับช่วงชั้นที่ 1-3 และ 4+1 เหมาะสำหรับช่วงชั้นที่ 4” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 3 การผลิตครูควรมีรูปแบบเดียวเลยคือ ใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู เนื่องจากจะทำให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถสูงในเนื้อหาวิชา ซึ่งเมื่อมาศึกษาเพิ่มเติมในด้านวิชาชีพครูอีก 1 ปี ก็จะสามารถพัฒนาให้เป็นครูที่มีประสิทธิภาพได้เช่นกัน

“แต่กลุ่มที่น่าจะผลิตคือ 4+1 เพราะพวกนี้จะเก่งเรื่องเนื้อหา เพราะมีปัญหาจุดอ่อนเรื่องการสอนเกี่ยวกับวิชาชีพครูในเรื่อง การวัดประเมินผลขาดจิตวิญญาณในการสอน แต่สิ่งเหล่านี้มีเมื่อประกอบวิชาชีพ เขาสามารถพัฒนาขึ้นได้” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 4 การผลิตครุภัณฑ์ควรมี 2 รูปแบบ คือ หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 4 ปี และ หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู เนื่องจากหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีนั้น ใช้ระยะเวลาในการศึกษามากเกินไป ทำให้ผู้เรียนเสียเวลาและเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นอีก 1 ปี แทนที่จะใช้เวลา 1 ปีที่เสียไปออกไปทำงานที่สร้างมูลค่าทางสังคม นอกจากนี้ก็ยังไม่มียกข้อพิสูจน์ว่าหลักสูตร 5 ปีจะสามารถสร้างครูที่มีประสิทธิภาพดีกว่าหลักสูตร 4 ปี

“ควรผลิต 4 ปี เพราะมีความคุ้มค่าทั้งผู้เรียน และส่วนสังคม แต่ควรพัฒนาผู้ที่จบสาขาอื่น หรือคณะอื่นที่ต้องการเป็นครู เช่น คณะวิทยาศาสตร์ เพื่อให้ได้วุฒิกู โดยศึกษา

เพิ่มในด้านการศึกษาอีก 1 – 2 ปี แล้วได้วุฒิการศึกษาระดับปริญญาโท แล้วบรรจุในระดับเงินอิกระดับ” (อาจารย์ ดร.สุริยา เหมตะศิลป์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ, สัมภาษณ์วันที่ 11 ธันวาคม 2550)

“ผมยังอยากให้เหลือแค่สองหลักสูตรนะ คือ 4 ปีกับ 4 + 1 เท่านั้น 4 ปี ก็คือสำหรับคนที่จะมาเป็นครูเลขมุ่งมาเป็นครูเลย การประกันการมีงานทำของเขา และอีกพวกหนึ่งคือพวกที่กลับใจเมื่อจบ ป. ตรี อยากเป็นครูมาเพิ่มวุฒิอีก 1 ปีแล้วก็เป็นครูได้” (รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอราวรณม์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์วันที่ 13 ธันวาคม 2550)

“ผมเห็นด้วยกับการเรียน 4 ปี ปรับหลักสูตรแนวใหม่ให้มีใน 4 ปี คือ มีประสบการณ์ในวิชาชีพมากขึ้น” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 5 การผลิตครูนั้นควรใช้หลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่ให้ทางเลือกแก่ผู้เรียน 2 ทางเลือก คือ หากผู้เรียนไม่ได้ประสงค์ที่จะไปประกอบอาชีพครูก็ให้ศึกษาในหลักสูตร 4 ปี ซึ่งผู้เรียนก็จะสามารถนำความรู้ที่ได้ไปประกอบอาชีพเป็นบุคลากรทางการศึกษา เช่น นักวัดผล นักแนะแนว แต่หากผู้ใดมีความประสงค์จะประกอบอาชีพครูก็ให้ศึกษาในหลักสูตร 5 ปี โดยในระหว่างการศึกษาก็ยังเปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถปรับเปลี่ยนแนวทางได้ถึงแม้ว่าจะได้เลือกแนวทางใดแนวทางหนึ่งไปแล้ว

“หลักสูตรทางศึกษาศาสตร์ครุศาสตร์เขาเปิดให้เป็นสองทางเลือก เขาเรียกว่าเป็นหลักสูตรสำหรับบุคลากรทางการศึกษากับหลักสูตรครูเพราะฉะนั้นถ้ากรณีหลายสถาบันทำหลักสูตร 4 ปีก็ไม่ว่า ได้ ศษ.บ.ศึกษาศาสตร์บัณฑิตหรือ คบ. ก็ได้แต่เป็นบุคลากรทางการศึกษาเช่นสร้างนักแนะแนว นักเทคโนโลยี นักวัดผล บรรณารักษ์ พวกนี้ไม่ต้องสอนหนังสือ แต่ถ้าจะสอนหนังสือก็ไปเรียนตามกลุ่มสาระ” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข้มทอง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 6 ผู้เชี่ยวชาญยังไม่สามารถให้ข้อสรุปได้ว่าได้ว่าควรจะใช้หลักสูตรใด ควรจะรอให้มีการประเมินผลบัณฑิตของหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีเสียก่อน จึงจะสามารถสรุปได้

ว่าควรใช้หลักสูตร 5 ปีแทนหลักสูตร 4 ปีเดิมหรือไม่ ซึ่งถ้าจะใช้หลักสูตรเดิม 4 ปี ก็ควรจะต้องหา
นวัตกรรมหรือรูปแบบการฝึกสอน 1 ปี เหมือนกับสหกิจมาประกอบด้วย

“จะเป็นอะไรก็ได้แต่ยังไม่อยากฟังชงว่า 4 ปี หรือ 5 ปี หรืออะไร แต่ควรจะต้อง
มาทบทวนโดยเอาผลการประเมิน 5 ปี โดยประเมินว่าการฝึกสอน 1 ปีก่อให้เกิดผลคุ้มทุน
หรือไม่ หรือเอา 4 ปี แต่ว่าฝึกสอน 1 ปี แล้วเรียนเนื้อหา 3 ปี แล้วหานวัตกรรมหรือรูปแบบ
ในการฝึกสอน 1 ปี ให้เป็นลักษณะเหมือนกับสหกิจ” (รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี
แย้มกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

ประเด็นที่ 2 อาจารย์ผู้สอน ผู้เชี่ยวชาญได้เสนอแนะว่าการผลิตครูในอนาคตนั้นไม่ควร
มุ่งเน้นการจูงใจนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถเท่านั้น แต่ควรหันมาพิจารณาหาแนวทางในการจูง
ใจอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ เข้ามาเป็นอาจารย์ผู้สอนในคณะ
ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ด้วยเช่นกัน เพราะจะเป็นแนวทางที่ทำให้เกิดการพัฒนาระบบ ไม่ใช่แค่
มุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะปัจจัยนำเข้าของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์เพียงอย่างเดียวเท่านั้น

“ในอนาคตไม่ใช่จูงใจแต่เด็กที่ดีเหมาะสมอย่างเดียว ต้องจูงใจอาจารย์ที่เก่งเข้ามา
ด้วย เพราะฉะนั้นอาจารย์ก็ต้องมีอะไรที่เป็นกำลังใจให้เขา ก็คือต้องปรับปรุงทั้งระบบ
เลย” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัถ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร,
สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

6.1.3 การดำเนินการ (Process) หมายถึง ส่วนที่ทำการแปรสภาพทรัพยากรต่างๆ เพื่อให้
เกิดผลตามวัตถุประสงค์ ซึ่งก็คือ นิสิต/นักศึกษามีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี และนำไปสู่บัณฑิตครุ
ศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ต่อไป โดยในส่วนของดำเนินการนั้น ประกอบด้วยประเด็น
สำคัญ 2 ประเด็น คือ การเรียนการสอน และกระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ซึ่งมี
รายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเรียนการสอน ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

ประการที่ 1 ควรให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการสอดแทรกการปฏิบัติการจริงใน
โรงเรียนให้มากขึ้นเพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริง และมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู และสามารถ
ประยุกต์ความรู้ที่เรียนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้ นอกจากนี้ยังควรเน้นกิจกรรมพัฒนา
ทักษะด้านอื่นๆ ที่จำเป็นในสังคม เช่น การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างคุณธรรมและ
จริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพด้วย

“บางครั้งทักษะทางวิชาการอย่างเดียวก็ไม่เพียงพอในการดำรงชีวิตควรมีการสร้างเสริมประสบการณ์ เช่น กิจกรรมประชาธิปไตย กิจกรรมทางศาสนา บำเพ็ญประโยชน์ เด็กถูกยึดกับการเรียนมากเกินไป” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

“โดยเพิ่มความรู้ประสบการณ์ความรู้ด้านสถานศึกษาให้มาก โดยเริ่มจากปีหนึ่ง สองสามและฝึกสอนเต็มๆเหมือนครูคนหนึ่งในปีสี่ เราเริ่มต้นกันใหม่ได้ ภายในสี่ปีเปลี่ยนไปเป็นสี่ปีจบได้และฝึกสอนก็นับชั่วโมงเอา บอกจำนวนจริงว่าจะเอาที่ชั่วโมงที่ต้องมีประสบการณ์ในโรงเรียน” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัย ศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญให้ความเห็นว่าจริงๆ แล้วจิตวิญญาณของความเป็นครูนั้น ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับระยะเวลาของหลักสูตรและระยะเวลาการฝึกประสบการณ์ แต่ผู้เชี่ยวชาญเชื่อว่าถ้าสถาบันมีกระบวนการเรียนการสอนที่ดีก็จะทำให้ได้ครูที่มีประสิทธิภาพและมีจิตวิญญาณของความเป็นครูได้ ไม่ว่าจะป็นหลักสูตรรูปแบบใดก็ตาม

“จิตวิทยาการวัดและประเมินผลครุมีการเรียนการสอนตรงนี้ เป็นส่วนที่เติมเต็มให้กับเขาแล้วก็เป็นจุดเริ่มต้นให้กับเขา หลังจากนั้นจะต้องปรับตัวจากประสบการณ์ไปเรื่อยๆ เพราะการฝึกสอนจากประสบการณ์” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมชาย ชูชาติ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร, สัมภาษณ์วันที่ 21 ธันวาคม 2550)

“ผมเอาความเป็นครูเข้าไปจับแต่จะบอกพัฒนาครูมันต้องใช้สมองส่วนไหน มันใช้ใจดูขนาดวิทย์เอาใจมาเรียนครูก็เอาใจครูไปสอนวิทย์ ถ้าถนัดศิลป์มาเรียนครูก็เอาใจไปสอนศิลป์ มันเป็นเรื่องของทัศนคติเป็นเรื่องของประสบการณ์เป็นเรื่องความรักในอาชีพ” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 3 จะต้องหานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะทำให้ชีวิตจริงของการเป็นครูในการไปสู่ภาคปฏิบัติกับทฤษฎีต่างๆ ที่ศึกษามาเข้ามาใกล้ชิดกันให้มากขึ้น โดยรูปแบบที่ควรจะเป็นควรจะมีลักษณะคล้ายๆ กับการเรียนหลักสูตรแบบสหกิจ คือ ภาคการศึกษานี้เรียนอยู่ในคณะครุศาสตร์/

ศึกษาศาสตร์ แต่ภาคการศึกษาหน้าไปฝึกสอนในโรงเรียน แล้วกลับมาเรียนในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์อีก สลับกันไป

“น่าจะมีการปรับหลักสูตร ทุกวันนี้ให้เรียนเยอะเกินไปในบางสาขา น่าจะบังคับเรียนให้น้อยลง และให้มีวิชาเลือกเพิ่มขึ้น แล้วก็เรียนในห้องเรียนน่าจะลดลงแล้วก็ไปเพิ่มประสบการณ์ข้างนอกให้มากขึ้น อย่างเช่น ไปสังเกตการณ์ มีส่วนร่วมในโรงเรียนสักเทอมหนึ่งก่อนแล้วก็ไปฝึกสอนอีกสองเทอม” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

“ควรหานวัตกรรมที่จะทำให้ชีวิตจริงของการเป็นครูไปสู่ภาคปฏิบัติกับทฤษฎีเข้ามาใกล้ชิดกันให้มากเหมือนกับเป็นวงกลมที่มาทับซ้อนกันให้ได้ ทุกวันนี้ยังสอนในห้องเรียนแล้วก็พาไปโรงเรียนดูการสอนไปฝึกสอน อยากจะเห็นแบบเทอมนี้เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัยเทอมหน้าไปอยู่โรงเรียนแล้วกลับมาเรียนในมหาวิทยาลัย แล้วเทอมหน้าไปอยู่โรงเรียนคล้ายๆกับ สหกิจ” (รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

ประเด็นที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ โดยสามารถแยกพิจารณาเป็นประเด็นย่อยๆ ได้ดังนี้

2.1 การวางแผนการผลิตครู ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะไว้ ดังนี้

ประการที่ 1 ทุกมหาวิทยาลัยควรจะต้องร่วมกันกำหนดอัตรากำลังความต้องการของครูที่ประเทศไทยต้องการในแต่ละปี รวมถึงความต้องการในแต่ละสาขาวิชาอีกด้วย จากนั้นให้แต่ละมหาวิทยาลัยทำการผลิตบัณฑิตตามปริมาณความต้องการที่ได้กำหนดไว้ โดยในการผลิตนั้นผู้เชี่ยวชาญเสนอว่าแต่ละมหาวิทยาลัยควรจะต้องผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเอกที่ตนเองมีความเชี่ยวชาญ แต่หากมหาวิทยาลัยอื่นต้องการผลิตในสาขาวิชาเอกนั้นด้วยก็สามารถทำได้ แต่ให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างมหาวิทยาลัยที่มีความเชี่ยวชาญกับมหาวิทยาลัยที่ต้องการผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเอกดังกล่าวด้วย

“อยากจะทำให้สภาคณบดีทำการวิเคราะห์ว่าอนาคตความต้องการครูในสาขาอะไรที่มากน้อย แล้วก็ควรจะมีการควบคุมการผลิตในเชิงคุณภาพ ทุกวันนี้ไร้ทิศทางต่างคนต่างผลิตคิดอะไรก็ทำไป เป็นการลงทุนที่สูญเปล่า แต่ถ้าเราผลิตเท่าที่จำเป็นที่จะต้องใช้ทิศทางไหนขาดก็ผลิตไปจะดีกว่า โดยจะต้องวิเคราะห์กำหนดทิศทางให้ชัดแล้วก็อะไรที่มันขาดก็

ผลิตให้มัน” (รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แย้มกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, สัมภาษณ์วันที่ 17 ธันวาคม 2550)

“จะต้องมีการคุยกันให้รู้เรื่องเลยในระหว่างมหาวิทยาลัยสถาบันในคณะต่างๆ ถ้า คณะศึกษาศาสตร์จริงๆ เมื่ออยู่ในที่ประชุมสภาคณบดีแล้วพอจะกำหนดจำนวนความต้องการกำลังคนที่เป็นครูในหนึ่งปี แนวทางหรือเอกที่จะต้องผลิต จากนั้นก็มาคุยกันใน เรื่องการผลิตให้ตรงกับความต้องการของแต่ละแห่ง ซึ่งอาจแตกต่างกัน แต่อาจจะ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ได้ไม่ใช่ห้ามผลิตนะคนอื่นก็ผลิตได้แต่ว่าเขาเป็นเจ้าของตรงนี้นะ มีอะไร แลกเปลี่ยนเรียนรู้กันราชภัฏกับมหาลัยอื่นๆ” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข้มทอง คณบดี คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์วันที่ 19 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 ผู้เชี่ยวชาญเสนอให้มีการผลิตครูให้เกินกว่าอัตรากำลังที่ประเทศต้องการสัก ประมาณ 10% โดยพยายามคัดเลือกผู้เรียนที่มีความต้องการจะเป็นครูอย่างแท้จริง โดยอาจจะใช้ แนวคิดในการคัดเลือกเหมือนสมัยก่อน เช่น แนวคิดในการคัดเลือกครูทายาท แนวคิดในการ คัดเลือกนักเรียนทุน ปกศ. โดยให้แต่ละมหาวิทยาลัยผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเอกที่ตนเองมีความ เชี่ยวชาญเท่านั้น

“จะต้องย้อนกลับไปปรับครูตามจำนวนที่ต้องการหรือผลิตเกินซัก 10 เปอร์เซ็นต์ แล้วก็เลือกครูเหมือนนักเรียนทุนสมัยก่อน นักเรียนทุน ปกศ. ปกศ.สูง ครูทายาทเลย อะไร ก็แล้วแต่ โดยคัดคนที่จะเป็นครูที่แท้จริง เพราะฉะนั้นอาจจะนำไปสู่เรื่องของกระบวนการ บริหาร ขณะนี้คณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ที่ไปอยู่ในแต่ละมหาวิทยาลัยควรจะเอามา รวมกลุ่มกัน แล้วก็ต้องผลิตตามที่ตัวเองถนัด ขณะนี้ไม่ได้ผลิตตามที่ตัวเองถนัดถึงแม้จะมี อาจารย์แต่อย่างแข็งแกร่งเหมือนกันไหม ศึกษาศาสตร์หลายแห่งขณะนี้ก็ต้องไปพึ่งคณะ อื่น” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

2.2 การบริหารจัดการในการผลิต ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ข้อเสนอแนะว่าควรจะมีการรวบรวม คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่กระจัดกระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้าด้วยกัน แล้วจัดตั้งเป็น สถาบันผลิตครู โดยเฉพาะ โดยที่คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ไม่ควรจะไปเป็นส่วนหนึ่งใน Comprehensive University และกระจัดกระจายไปตามมหาวิทยาลัยต่างๆ อย่างที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน เพราะจะทำให้ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ไม่มีความแข็งแกร่ง และจะต้องไปพึ่งพาคณะอื่นๆ ในเรื่อง การสอนในรายวิชาที่เป็นสาขาวิชาเอก

“ควรจะมีสถาบันผลิตครูโดยเฉพาะไม่ใช่ไปเป็น *Comprehensive University* แล้วไปเป็นส่วนหนึ่งของ *Comprehensive University* มหาวิทยาลัยหลายๆ แห่งแม้แต่เนเรศวรพอจะไปเป็น *Comprehensive University* ก็เอาครูที่สอนครูก่อน เคมี ชีวะ ฟิสิกส์ ไปอยู่แยกไปเป็นคณะต่างๆ แล้วเมื่อก่อนนี่ก็ กสม. ทางการสอนก็ไปอยู่ทางคณะวท.บ.นี้ ในสภาพนี้ราชภัฏก็เช่นกันเมื่อต้องการขยายคณะก็เอาๆ ไป มันก็สร้างความอ่อนแอให้ครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์โดยธรรมชาติเลยเพราะเอาพวกวิชาเอกไป พวกนั้นก็ไปที่โน่น ตรงนี้ก็มาสอนแต่ครูหรือไม่อีกปัญหาก็คือ ขณะนี้สถาบันผลิตครูเพื่อครูก็น้อยเพราะถ้าไปจบวท.บ. วบ.ค.มาก็ไม่เข้ามาทางครูและไม่มีคุณสมบัติที่จะเข้ามาทางครูอีกเพราะฉะนั้นตรงนี้ผมกำลังคิดว่าน่าที่จะต้องมีระบบหรือเปล่า ว่ามีสถาบันผลิตครูโดยเฉพาะเหมือนในอดีต” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สัมภาษณ์วันที่ 14 ธันวาคม 2550)

2.3 บทบาทของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในอนาคต ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการผลิตครูและพัฒนาครูของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในอนาคตไว้ดังนี้

ประการที่ 1 ทำหลักสูตร 1 ปีครึ่งโดยรับคนที่จบจากคณะ/สาขาที่ขาดแคลน มาโดยตรง และมีความประสงค์ที่ต้องการเป็นครู มาเรียนวิชาชีพครู เช่น การผลิตสื่อ จิตวิทยา เด็กพิเศษ การวิจัยในชั้นเรียน และหลักสูตรวิธีการสอน เป็นต้น ก็จะทำได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในเนื้อหาสาระและมีความสามารถในวิชาชีพครูด้วย

“อาจจะทำหลักสูตร 1 ปีครึ่งโดยรับคนที่จบคอมพิวเตอร์ที่อยากเป็นครู รับครูที่จบชีววิทยาที่อยากเป็นครู แล้วสอนวิชาชีพครู เช่น การผลิตสื่อ เรื่องจิตวิทยา เรื่องเด็กพิเศษ เรื่องวิจัยในชั้นเรียน หลักสูตรวิธีการสอน” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข็มทอง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์วันที่ 19 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 2 ปรับลดการผลิตครูในระดับปริญญาตรีให้น้อยลงตามความต้องการหรืออัตรากำลังที่แท้จริง และไปพัฒนาครูประจำการให้ได้รับความรู้ที่สูงขึ้น โดยการพัฒนาให้สำเร็จ การศึกษาระดับปริญญาโทและเอกให้มากขึ้น และเน้นการอบรมเพื่อพัฒนาครูในการวิจัยเพื่อสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอน

“น่าจะลดจำนวนการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาตรีลงและก็เพิ่มการผลิตบัณฑิตระดับปริญญาโท ปริญญาเอก ปริญญาเอกจำเป็นต้องมีมากขึ้นแล้วก็เป็นหน้าที่หลักที่คิดว่า ที่คิดว่าตอนนี้ก็คือเรื่องของการพัฒนาคุณภาพของครูที่ประจำการแล้ว การพัฒนาครู

ประจำการน่าจะเป็นหน้าที่หลักของศึกษาศาสตร์ครุศาสตร์ คือพูดง่าย ๆ ว่าในอนาคตนั้นผลิตปริญญาตรีต้องการกี่คนแล้วให้บรรจุเท่านั้นไม่ต้องผลิตเยอะ จะได้คนเก่งคนดีมาทำงาน ก็จะไปสร้างสม สร้างเด็กเล็ก ๆ พัฒนาขึ้นมาให้เป็นเยาวชนที่มีคุณภาพ” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

“หาวิธีการเรียนรู้ร่วมกัน มีการรับผิดชอบต่อผลผลิตที่ออกไป คือ ต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องด้วย” (รองศาสตราจารย์ ดร.ประวิต เอรารธรรม คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, สัมภาษณ์วันที่ 13 ธันวาคม 2550)

“บทบาทของเราในอนาคตการผลิตครูเราอาจจะต้องมาสร้างครูในหลักสูตรปริญญาโทปริญญาเอกให้มากกว่าปริญญาตรี” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พนิต เข็มทอง คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, สัมภาษณ์วันที่ 19 ธันวาคม 2550)

ประการที่ 3 คณะศึกษาศาสตร์ควรจะเป็นผู้วิจัยและสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้กับโรงเรียน และเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคมด้วย

“เราก็ช่วยเรื่องการพัฒนาครู ถ้าโรงเรียนไหนอยากให้เราไปอบรมความรู้เราก็ส่งคนไปอบรมให้ แต่ถ้าทั้งนั้นขึ้นอยู่กับตัวครูเอง” (รองศาสตราจารย์ระวีวรรณ ศรีศรีรามครัน คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, สัมภาษณ์วันที่ 24 ธันวาคม 2550)

“หน้าที่ของศึกษาศาสตร์ครุศาสตร์ที่สำคัญคือ วิจัยเพื่อหานวัตกรรมใหม่ๆทางการศึกษาควรจะเป็นหน้าที่หลักที่พ่วงกับการผลิตบัณฑิตและบริการพัฒนาผู้สอนด้วย บริการให้ผลทางการวิจัยและพัฒนา คือต้องสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ โดยการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนส่วนการวิจัยในชั้นเรียนให้ครูมัธยมเขาทำกัน โดยสถาบันศึกษาศาสตร์ครุศาสตร์ น่าจะเป็นที่เลี้ยงตรงนี้ ฉะนั้นบทบาทในการวิจัยมีสองหน้าที่ คือ 1 ทำวิจัยเองเพื่อหานวัตกรรมใหม่กับ 2.เป็นที่เลี้ยงเป็นวิทยากรในการให้ครูประจำการมาวิจัยคือวิจัยกับพัฒนาครูประจำการ น่าจะเป็นเรื่องหน้าที่หลักของศึกษาศาสตร์ครุศาสตร์ในอนาคต” (รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, สัมภาษณ์วันที่ 4 ธันวาคม 2550)

6.1.4 สรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ตารางที่ 6.2 แสดงการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีระบบ									
	บริบท (Context)		ปัจจัยนำเข้า (Input)			การดำเนินการ (Process)				
			หลักสูตร		อาจารย์ผู้สอน	การเรียนการสอน	กระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ			
	สภาพปัญหาการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน	นโยบายต่างๆ ของ รัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการผลิต บัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ใน ปัจจุบัน				รูปแบบการผลิตครูที่ เหมาะสมกับบริบท ประเทศไทย	การวางแผนการ ผลิตครู	การบริหารจัดการใน การผลิต	บทบาทของคณะ ครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ใน อนาคต
หลักสูตร 5 ปี			หลักสูตร ป.บัณฑิต							
1. มหาวิทยาลัย ทักษิณ	- ครูมีภาระงานมาก - ครูสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ เรียนมา	- ควรจะมีการให้ ทุนการศึกษาและ ประกันการมีงานทำ	- ไม่เห็นด้วย	- ไม่เห็นด้วย	- ใช้หลักสูตร 4 ปี หรือ เพิ่มระยะเวลาเรียนอีก 2 ปี โดยได้วุฒิการศึกษา ในระดับปริญญาโท	-	- ให้มีการบูรณาการ ในรายวิชาต่างๆ เพื่อ ปรับลดระยะเวลา ของหลักสูตรให้ เหลือ 4 ปี	- ให้มีการวางแผนการผลิต ให้เหมาะสม	- แต่ละมหาวิทยาลัย ทำการผลิตตามความ ต้องการของประเทศ	- พัฒนา นวัตกรรม การเรียนการสอน
2. มหาวิทยาลัย รามคำแหง	- อาชีพครูเป็นงานที่หนัก - ครูมีความรู้ไม่เพียงพอ - ขาดความร่วมมือระหว่าง บ้านและโรงเรียน	- ควรมีการสนับสนุน ทุนการศึกษาและมี ตำแหน่งบรรจุภายหลัง จบการศึกษา	- เห็นด้วย	- ไม่เห็นด้วย	- ใช้หลักสูตร 5 ปีเพียง หลักสูตรเดียว	-	- เน้นเนื้อหาวิชาการ เพื่อพัฒนาให้ครูมี ความสามารถมากขึ้น	- ควรพิจารณาใน เรื่องปริมาณการ ผลิตครูในแต่ละ มหาวิทยาลัย	- แต่ละมหาวิทยาลัย ทำการผลิตตามความ ต้องการของประเทศ	- เป็นผู้อบรม ความรู้เพื่อพัฒนา ครูในโรงเรียน
3. มหาวิทยาลัย ศิลปากร	- ครูสอนไม่ตรงกับสาขาวิชาที่ เรียนมา - หลักสูตรการสอนมีเนื้อหา และการฝึกประสบการณ์ที่ น้อยเกินไป	- ควรจะมีการให้ ทุนการศึกษาและ ตำแหน่งงานเพื่อจูงใจ ผู้เรียน	- เห็นด้วย	- เห็นด้วย	- ใช้หลักสูตร 5 ปีและ ป.บัณฑิต	-	- ควรมีกิจกรรมเสริม ประสบการณ์	- ควรพิจารณา ปัญหาการจัดการ บุคลากรของ โรงเรียนต่างๆ ที่ อาจจะยังไม่ เหมาะสม	- ปรับลดการผลิตครู ในระดับปริญญาตรี ให้น้อยลง	- วิจัยและสร้าง นวัตกรรม การเรียนการสอน ให้กับโรงเรียน - พัฒนาครู ประจำการให้มี ความรู้ที่สูงขึ้น

ตารางที่ 6.2 แสดงการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีระบบ									
	บริบท (Context)		ปัจจัยนำเข้า (Input)				การดำเนินการ (Process)			
			หลักสูตร		รูปแบบการผลิตครูที่เหมาะสมกับบริบทประเทศไทย	อาจารย์ผู้สอน	การเรียนการสอน	กระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ		
	สภาพปัญหาการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน	นโยบายต่างๆ ของรัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในปัจจุบัน	หลักสูตร 5 ปี				หลักสูตร ป.บัณฑิต	การวางแผนการผลิตครู	การบริหารจัดการในการผลิต
4. มหาวิทยาลัยบูรพา	- ขาดความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน	- ควรจะมีการให้ทุนการศึกษาและอัตราบรรจุ - บรรจุเรื่องทุนการศึกษาของหลักสูตร 5 ปี ใน กยศ.	- เห็นด้วย แต่ก็ยังพิศวงใจไม่ได้	- ไม่เห็นด้วย	- ไม่สามารถระบุได้ ควรจะมีการประเมินหลักสูตร 5 ปี เสียก่อน	- ควรมีการพิจารณาถึงผลตอบแทนของอาจารย์ผู้สอนให้เหมาะสมด้วย	- ควรหานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยให้เชื่อมโยงภาคปฏิบัติกับทฤษฎีต่างๆ ที่ศึกษามา	- ควรมีการกำหนดความต้องการครูในอนาคต และผลิตตามความต้องการ	- แต่ละมหาวิทยาลัยควรมุ่งเน้นผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาที่ตนมีความถนัด	- พัฒนาครูประจำการให้มีความรู้ที่สูงขึ้น
5. มหาวิทยาลัยมศว.	- ครูต้องทำผลงานเพื่อให้ได้รับรายได้เพิ่มขึ้น ทำให้ละลายการสอน	- ควรพิจารณาเรื่องการให้ทุนการศึกษาและการรับประกันการมีงานทำ	- ไม่เห็นด้วย	- เห็นด้วย	- ใช้หลักสูตร ปกศ. และให้มีการปรับปรุงหลักสูตร 4 ปี	-	- ควรเพิ่มการฝึกประสบการณ์ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1	- มีการวางแผนอัตรากำลังให้เหมาะสม	- แต่ละมหาวิทยาลัยทำการผลิตตามความต้องการของประเทศ	- พัฒนาครูให้มีความรู้เพิ่มขึ้น
6. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม	- ครูมีภาระงานในโรงเรียนเยอะมาก - ครูสอนไม่ตรงสาขาวิชาเอก - สถาบันการผลิตครูขาดความรับผิดชอบในด้านคุณภาพ	- ควรมีการรับประกันการมีงานทำของผู้ที่มาเรียน	- ไม่เห็นด้วยและยังไม่สามารถประเมินได้	- เห็นด้วย	- ใช้หลักสูตร 4 ปี และ ป. บัณฑิต	-	-	- ไม่เห็นด้วยกับการกำหนดปริมาณการผลิตในแต่ละสถาบัน	-	- เป็นสถาบันที่มีหน้าที่ในการผลิตและพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง
7. มหาวิทยาลัยขอนแก่น	- หลักสูตรการสอนในแต่ละโรงเรียนไม่เป็นมาตรฐานเดียวกัน	-	- ยังไม่สามารถประเมินได้	- ไม่เห็นด้วย	- ใช้หลักสูตร 5 ปี เพียงอย่างเดียว	-	- ควรให้ความสำคัญกับการฝึกประสบการณ์	- ควรมีการกำหนดความต้องการครู โดยการวิเคราะห์ข้อมูลในภาพรวม	- แต่ละมหาวิทยาลัยทำการผลิตตามความต้องการของประเทศ	- สถาบันผลิตครูที่มีคุณภาพ ซึ่งมีการวางแผนร่วมกันระหว่างมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 6.2 แสดงการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีระบบ									
	บริบท (Context)		ปัจจัยนำเข้า (Input)			การดำเนินการ (Process)				
			หลักสูตร		อาจารย์ผู้สอน	การเรียนการสอน	กระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ			
	สภาพปัญหาการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน	นโยบายต่างๆ ของ รัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการผลิต บัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ใน ปัจจุบัน				รูปแบบการผลิตครูที่ เหมาะสมกับบริบท ประเทศไทย	การวางแผนการ ผลิตครู	การบริหารจัดการใน การผลิต	บทบาทของคณะ ครุศาสตร์/ ศึกษาศาสตร์ใน อนาคต
หลักสูตร 5 ปี			หลักสูตร ป.บัณฑิต							
8. มหาวิทยาลัย นครสวรรค์	- ครูสอน ไม่ตรงสาขาวิชาเอก - ขาดความร่วมมือระหว่าง สังคมและโรงเรียน	- ควรจะมีการให้ ทุนการศึกษาและอัตรา บรรจุ - ควรให้ทุนการศึกษา ในการศึกษาต่อใน หลักสูตร ป.บัณฑิต	- ยังไม่สามารถ ประเมินได้	- ไม่เห็นด้วย	- ใช้หลักสูตร 5 ปีเพียง หลักสูตรเดียว โดยให้มี การบูรณาการวิชาชีพครู ตั้งแต่คณะวิทยาศาสตร์ และให้ได้รับปริญญาคู่	- ควรจะมี แนวทางในการจูง ใจอาจารย์ผู้สอน ด้วย	- ควรมีการเรียนการ สอนที่มุ่งพัฒนาให้ ผู้เรียนมีทัศนคติที่ดี ต่ออาชีพ	- ให้ผลิตครูเกิน กว่าอัตรากำลังสัก 10% โดยคัดเลือก ผู้ที่ต้องการเป็น ครูอย่างแท้จริง	- ควรมีการรวบรวม คณะศึกษาศาสตร์/ ครุศาสตร์ที่กระจาย อยู่ตามมหาวิทยาลัย ต่างๆ เข้าด้วยกัน และจัดตั้งเป็น สถาบันการผลิตครู โดยเฉพาะ	- เป็นสถาบันการ ผลิตครูที่มี ศักยภาพ
9. มหาวิทยาลัย เกษตรศาสตร์	- ครูมีความรู้น้อยและไม่มี คุณภาพ	- ควรจะมีการให้ ทุนการศึกษาและอัตรา บรรจุ - ควรให้ทุนการศึกษา ในการศึกษาต่อใน หลักสูตร ป.บัณฑิต	- ไม่เห็นด้วย	- เห็นด้วย	- ควรกำหนดเป็น 2 ทางเลือก สำหรับ ครูผู้สอนและบุคลากร ทางการศึกษา	-	- ควรมีการบูรณาการ ระหว่างรายวิชาต่างๆ เข้าด้วยกัน	- ควรมีการ กำหนด อัตรากำลังที่ ต้องการ แล้วแต่ ละสถาบันก็ผลิต ตามความ เชี่ยวชาญ	- แต่ละมหาวิทยาลัย ควรมุ่งเน้นผลิต บัณฑิตในสาขาวิชา ที่คนมีความ เชี่ยวชาญ - สร้างครูในระดับ ปริญญาโทและเอก ให้มากขึ้น	- เป็นสถาบันการ ผลิตครูโดยใช้ หลักสูตร 1 ปีครึ่ง รับผู้ที่จบจาก คณะหรือสาขาที่ ขาดแคลน

ตารางที่ 6.2 แสดงการสรุปผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ (ต่อ)

ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ	ประเด็นการวิเคราะห์ตามแนวคิดทฤษฎีระบบ								
	บริบท (Context)		ปัจจัยนำเข้า (Input)			การดำเนินการ (Process)			
			หลักสูตร		อาจารย์ผู้สอน	การเรียนการสอน	กระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ		
	สภาพปัญหาการจัดการศึกษา ขั้นพื้นฐานในปัจจุบัน	นโยบายต่างๆ ของ รัฐบาลที่เกี่ยวข้อง	ความคิดเห็นที่มีต่อหลักสูตรการผลิต บัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ใน ปัจจุบัน				รูปแบบการผลิตครูที่ เหมาะสมกับบริบท ประเทศไทย	การวางแผนการ ผลิตครู	การบริหารจัดการใน การผลิต
หลักสูตร 5 ปี			หลักสูตร ป.บัณฑิต						
<p>ข้อสรุป</p> <p>1. ปัญหาในระดับโรงเรียน</p> <p>1.1 ครูมีภาระงานมาก ไม่มีเวลาทุ่มเทให้การสอนเต็มที่</p> <p>1.2 ครูจำนวนมากสอนไม่ตรงสาขาวิชาที่เรียนมา</p> <p>1.3 เนื้อหาหลักสูตรของแต่ละโรงเรียนไม่เหมือนกัน ทำให้ครูขาดความชัดเจนในการสอน</p> <p>1.4 ครูมีเนื้อหาและการฝึกประสบการณ์ที่น้อยเกินไป</p> <p>1.5 ขาดความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน</p> <p>2. ปัญหาระดับสถาบันการผลิตครู</p> <p>2.1 สถาบันการผลิตครูมุ่งเน้นปริมาณมากกว่าคุณภาพ</p> <p>2.2 หลักสูตรมีเนื้อหาและการฝึกประสบการณ์ที่น้อย</p>	<p>1. ควรมีการจ้างผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถ โดยการให้ทุนการศึกษา และมีตำแหน่งบรรจุภายหลังจบการศึกษา</p> <p>2. ควรบรรจุเรื่องการให้ทุนการศึกษาของหลักสูตร 5 ปีในกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา</p> <p>3. ควรให้ทุนการศึกษาต่อในหลักสูตรป.บัณฑิต ในสาขาวิชาที่ขาดแคลน รวมทั้งมีตำแหน่งบรรจุภายหลังจบการศึกษา</p>	<p>- เห็นด้วย 4 ท่าน</p> <p>- ไม่เห็นด้วย 3 ท่าน</p> <p>- ยังไม่สามารถประเมินได้ 2 ท่าน</p>	<p>- เห็นด้วย 4 ท่าน</p> <p>- ไม่เห็นด้วย 5 ท่าน</p>	<p>- มีหลากหลายรูปแบบ ทั้งหลักสูตรเดี่ยว และ 2 หลักสูตรควบคู่กัน</p>	<p>- ควรมีการกำหนดแนวทางในการจ้างอาจารย์ผู้สอนด้วย</p>	<p>1. ควรมีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเพื่อให้ผู้เรียนได้ฝึกประสบการณ์ และมีเจตคติที่ดีต่ออาชีพครู</p> <p>2. ควรหานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะช่วยให้เชื่อมโยงภาคปฏิบัติกับทฤษฎีต่างๆ ที่ได้ศึกษามา</p> <p>3. ควรมีการบูรณาการระหว่างรายวิชาต่างๆ</p>	<p>- ทุกมหาวิทยาลัยควรร่วมกันกำหนดอัตราค่าจ้างที่ต้องการ และผลิตตามที่กำหนดไว้โดยแต่ละมหาวิทยาลัยควรผลิตในสาขาที่เชี่ยวชาญ</p>	<p>1. ควรมีการรวบรวมคณะศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ที่กระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้าด้วยกัน และจัดตั้งเป็นสถาบันการผลิตครูโดยเฉพาะ</p> <p>2. สร้างครูในระดับปริญญาโทและเอกให้มากขึ้น</p> <p>3. แต่ละมหาวิทยาลัยแยกกันดำเนินการตามความถนัดและทำการผลิตตามความต้องการของประเทศ</p>	<p>- มีบทบาทที่หลากหลายทั้งในการเป็นสถาบันการผลิตครู การให้บริการทางวิชาการ รวมทั้งการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมต่างๆ ให้กับโรงเรียน</p>

6.2 การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการผลิตแนวทางการผลิตบัณฑิต ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

หลังจากได้ข้อค้นพบและข้อคิดเห็นจากการสัมภาษณ์แล้ว ผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบและข้อคิดเห็นมาวิเคราะห์มาสรุปประเด็นเป็นรายงานผลการสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอรายงานดังกล่าวร่วมกับผลการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทนไปยังผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อหาฉันทามติเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์โดยการสนทนากลุ่มต่อไป

โดยได้คัดเลือกผู้ทรงคุณวุฒิเพื่อการสนทนากลุ่มตามเกณฑ์ที่ได้กำหนดไว้ ทั้งหมด 15 ท่าน แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ดังนี้

กลุ่มที่ 1 คือ กลุ่มนักวิชาการ จำนวน 5 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.ณรงค์ เทียนส่ง นายกสมาคมอาจารย์อุดมศึกษาเพื่อสันติภาพโลก
2. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธุ์ เฉชะคุปต์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
3. รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ สุวรรณมรรคา ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการเรียนรู้และวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
4. ศาสตราจารย์ ดร.ปทีป เมธาคณวุฒิ ศาสตราจารย์ประจำภาควิชา นโยบายการจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
5. รองศาสตราจารย์ ดร.สรศักดิ์ วรอินทร์ ที่ปรึกษาระบบภูมิปัญญาไทย สำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

กลุ่มที่ 2 คือ กลุ่มผู้บริหาร ซึ่งได้แก่ คณบดีคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ในมหาวิทยาลัยของรัฐบาลจำนวน 10 ท่าน ได้แก่

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น
3. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี เข้มกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา
4. รองศาสตราจารย์ ดร.สุจินต์ วิสวธีรานนท์ คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช
5. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนีย์ แจ่มใจธรรม คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม
6. ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุคใจ บุญอารีย์ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี
7. อาจารย์ ดร.สุนทรี ศิริอังกูร คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

8. อาจารย์ ดร.บูรพาทิศ พลอยสุวรรณ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา
9. รองศาสตราจารย์คณิต เขียววิชัย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร
10. รองศาสตราจารย์ ดร.ฉลาด จันทรมบัติ รองคณบดีฝ่ายวิจัยและประกันคุณภาพการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการสนทนากลุ่มในวันที่ 14 มกราคม 2551 โดยได้สนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 ท่าน แบ่งเป็น กลุ่มนักวิชาการจำนวน 3 ท่าน (หมายเลข 1 – 3) และกลุ่มผู้บริหารจำนวน 8 ท่าน (หมายเลข 1 – 8) (ดังมีรายชื่อแสดงในภาคผนวก ในส่วนของรายงานผู้ทรงคุณวุฒิในการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการผลิตครู) เนื่องจากในช่วงเวลาดังกล่าวผู้ทรงคุณวุฒิและผู้บริหารบางท่านไม่สะดวกในการเข้าร่วมสนทนากลุ่ม

จากการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิทางการศึกษา จำนวน 11 ท่านเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ สามารถสรุปประเด็นสำคัญๆ ตามกรอบแนวที่ได้กำหนดไว้ใน 3 องค์ประกอบ คือ ปัจจัยนำเข้า (Input) กระบวนการ (Process) และผลผลิต (Output) โดยมีรายละเอียดในแต่ละองค์ประกอบ ดังนี้

6.2.1 ปัจจัยนำเข้า (Input) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สำคัญคือ หลักสูตร

ประเด็นที่ 1 หลักสูตร ในการสนทนากลุ่มผู้ทรงคุณวุฒิได้พิจารณาถึงหลักสูตรใน 2 ประเด็นย่อย คือ

1.1 ลักษณะของหลักสูตรและระยะเวลาที่เหมาะสม

จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ พบว่าหลักสูตรการผลิตครูการศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ปีนี้มีความเหมาะสมมากกับบริบทของประเทศไทยเพราะจะทำให้ได้ครูที่มีความรู้ในด้านเนื้อหาที่แน่นและมีทักษะในการสอนที่มีประสิทธิภาพ และทำให้ได้คนที่ใจรักและศรัทธาต่อวิชาชีพครูเข้ามาเรียน เพราะการเพิ่มระยะเวลาอีก 1 ปี จะทำให้ได้คนที่ตั้งใจประกอบอาชีพครูโดยตรงเข้ามาเรียน และการเพิ่มระยะเวลาในการศึกษา 1 ปีจะทำให้สถาบันสามารถสอดแทรกเนื้อหาวิชาและพัฒนาประสบการณ์ในวิชาชีพครูได้มากขึ้น สามารถหล่อหลอมนักศึกษาตั้งแต่ปีที่ 1 - 5 จนทำให้เป็นครูมืออาชีพได้

“คิดันมองว่าหลักสูตร 5 ปี ช่วงเวลา 1 ปีที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพมากขึ้น ตรงนี้เป็นโอกาสของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ที่จะร่วมในการพัฒนาทั้งในแง่ของครู เช่นถ้าสมมติเรามองว่าในภารกิจของการทำวิจัยและพัฒนาเราก็วิจัยและพัฒนาโรงเรียนของเราเกิดความเข้าใจ และมีการเตรียมความพร้อมของครูพี่เลี้ยง” (รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการเรียนรู้และวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“เป็นการเพิ่มโอกาสมากขึ้นให้กับลูกศิษย์เราที่ฝึกประสบการณ์ แต่ขณะเดียวกันคุณครูที่โรงเรียน กับอาจารย์มหาวิทยาลัย ก็จะได้รับโอกาสที่จะปฏิบัติจะได้มาเจอและแล้วก็พัฒนาร่วมกัน” (รองศาสตราจารย์ ดร.ศิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการเรียนรู้และวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“การที่นักศึกษาได้ฝึกสอนหนึ่งปี เป็นผลตอบแทนที่ไม่สามารถวัดออกมาเป็นตัวเงินได้ ที่ทางสถาบันการผลิตครูกับโรงเรียนจะก่อให้เกิดคุณภาพของผู้เรียน หนึ่งปีมันคุ้ม” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนีย์ แจ่มใจธรรม คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

แต่จากการวิเคราะห์ต้นทุนผลตอบแทนที่พบว่าหลักสูตร 4 ปีจะให้ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินที่สูงกว่าหลักสูตร 5 ปีนั้นเป็นการวิเคราะห์จากการผลตอบแทนตามอัตราเงินเดือนราชการ ซึ่งแตกต่างกันไม่มากนัก ซึ่งในการปฏิบัติงานจริงนั้น อาจจะมีบางส่วนที่ทำงานภาคเอกชนที่อาจจะให้ค่าตอบแทนที่สูงกว่า ในการผลิตครูควรต้องคำนึงในด้านผลตอบแทนที่เป็นปริมาณและคุณภาพควบคู่กันไปด้วย แต่ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่า

“ผมขอตั้งคำถามว่าผลตอบแทนที่คำนวณมาจากเงินเดือนราชการซึ่งในทางปฏิบัติผู้ที่จบอาจจะไปทำงาน ได้ทั้ง 4 ส่วน ได้แก่ ภาคราชการ ภาคเอกชน คนที่ศึกษาต่อ และรัฐวิสาหกิจ ผมคิดว่าถ้า 5 ปีออกไป ภาคเอกชนน่าจะจ้างแพงขึ้น เพราะคุณภาพของเด็กจะดีขึ้น ควรคำนึงถึงคุณภาพมากกว่าผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

โดยรัฐบาลควรให้การสนับสนุนเพื่อให้ผู้เรียนมีต้นทุนที่ต่ำลงเพื่อให้ผลตอบแทนสูงขึ้น โดยการให้เงินทุนสนับสนุนการเรียน เพื่อจูงใจผู้เรียนที่มีความรู้ความสามารถให้เข้าสู่อาชีพนี้มากขึ้น

“ถ้าบุคคลมาเรียนครุควรได้รับการสนับสนุนด้านเงินทุน โดยต้นทุนส่วนตัวรัฐควรจะต้องเป็นผู้ที่ลงทุน เพื่อให้ผู้เรียนมีต้นทุนที่ต่ำ และมีผลตอบแทนที่สูงขึ้น ซึ่งจะเสนอโดยการปรับเงินเดือนซึ่งเป็นไปไม่ได้ ควรลดต้นทุนแทนและเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้ดีขึ้น” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“จากผลการวิจัยพบว่าหลักสูตร 5 ปีให้ผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินต่ำกว่าหลักสูตร 4 ปี นั้นในทางปฏิบัติไม่สามารถไปเสนอขอขึ้นเงินเดือนได้แต่เราจะต้องลดต้นทุนส่วนบุคคลให้ต่ำลงโดยการสนับสนุนด้านทุนการศึกษา” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

ส่วนในหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครุ นั้น ยังคงมีความจำเป็นต้องผลิตอยู่ เพราะจะทำให้ได้ผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในศาสตร์เฉพาะทางแต่ทักษะการถ่ายทอดยังคงน้อยอยู่ โดยทางคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์จะต้องทำความร่วมมือกับทางคณะวิทยาศาสตร์ และคณะทางศิลปศาสตร์หรืออักษรศาสตร์ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความเป็นครูที่สูง โดยอาจจะมีการปรับแผนการเรียนการสอน โดยการสอดแทรกความเป็นครูตลอดช่วงเวลาตั้งแต่เข้าเรียนปีที่ 1 จนถึงปีสุดท้าย และควรจะต้องมีการเพิ่มการฝึกประสบการณ์วิชาชีพระหว่างเรียนในสถานศึกษาให้มากขึ้น และเรียนรายวิชาเกี่ยวกับวิชาชีพครูให้มากขึ้น อาจจะสอนในช่วงซัมเมอร์ ก็จะทำให้ครูที่มีความเนื้อหาที่แน่นและมีทักษะวิชาชีพครูสูงได้เช่นกัน

“พวกเราคิดว่าหลักสูตร 5 ปีนั้นมีความเหมาะสม แต่ต้องเป็นคนที่เก่งเข้ามาด้วยนะ ถึงจะมีแรงจูงใจที่เข้มข้นพอ แต่ในขณะที่เดียวกันก็คงปฏิเสธ 4+1 ไม่ได้เช่นกัน มันต้องมีความเข้มข้นทางวิชาการมาก่อน เท่าที่พบมาช่วงเวลาที่อยู่ที่อยู่กับอาจารย์เฉพาะทางของเขาจะซึมซับพฤติกรรมของอาจารย์ผู้สอน เวลาเขาสอนหน้าชั้นเขาเกียรตินิยม วทบ. 3.5 ขึ้น แต่สอนหนังสือหันหลังให้เด็กตลอดเวลา พูดกับเด็ก ปฏิสัมพันธ์ก็สร้างไม่เป็น มันสร้างได้ยากขณะที่เด็ก 5 ปี ค่อย ๆ ฝึกเขาตั้งแต่ปีที่ 1 จนถึงปีสุดท้ายทักษะจะถูกสอดแทรกตลอดเวลา โดยที่ 4 ปีจะแก้ยากมากถ้าไม่ได้เด็กที่เก่งจริง” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนีย์

แจ้งใจธรรม คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“พวก 4+1 เป็นพวกสี่ปีที่เรียนป.บัณฑิตนะคะ คิดว่ากลุ่มนี้คือเพชรน้ำหนึ่ง เพราะมีเนื้อหาวิชาการที่แน่นอยู่แล้ว ก็ต้องมาดูผลการสอนซึ่งอาจจะต้องการได้รับการฝึกตั้งแต่เรียนในชั้นปีแรกโดยอาศัยความร่วมมือกับคณะวิทย์พัฒนาเขามาตั้งแต่ต้น โดยใช้เวลาช่วงซัมเมอร์ จะได้ครูที่มีคุณภาพได้เช่นกัน” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธุ์ เจริญกุลต์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

ส่วนในโครงสร้างรายวิชาของหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีนั้นผู้เชี่ยวชาญเห็นว่าหลักสูตรมีความเหมาะสมแล้ว ด้านกระบวนการผลิตในปัจจุบันมีความเหมาะสม แต่ประเด็นที่สำคัญคือ สถาบันจะต้องปรับปรุง ส่งเสริมตัวปัจจัยป้อน โดยการจูงใจคนเก่ง และคนที่มีความสามารถเข้าสู่อาชีพนี้ ก็จะทำให้ได้ครูที่มีคุณภาพ ส่วนในภาคของรัฐบาลจะต้องยกระดับให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีมาตรฐาน ด้วยการให้ทุนการศึกษา การรับประกันการบรรจุเข้าสู่ตำแหน่งงาน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะทำให้สามารถจูงใจคนดี คนเก่ง และคนที่ตั้งใจเข้าสู่วิชาชีพนี้ นอกจากนี้ยังทำให้คนที่มีเจตคติที่ดีต่อการประกอบอาชีพครูด้วย

“มันเป็นความจำเป็นของประเทศชาติที่ควรจะมีครูที่ดีรวมทั้งคุณภาพด้วย เพราะฉะนั้นกระบวนการในการจูงใจเด็กเข้ามา โดยการจัดสรรทุน การบรรจุตำแหน่งเพื่อจูงใจคนดีและคนเก่ง” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“ถ้ามีการจูงใจคนที่เรียนหลักสูตรครู 5 ปีให้ทุนแล้วรับประกันว่าจะมีงานทำ เห็นไหมเด็กดี ๆ เข้ามาเยอะเลย เพราะฉะนั้นผมเคยเข้าไปดูตัวเลข เด็กผมคะแนนสูงกว่า 2.5 ทั้งนั้น” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

1.2 โครงสร้าง/เนื้อหา/รายวิชา

ส่วนในด้านโครงสร้าง/เนื้อหา/รายวิชาในหลักสูตรนั้นผู้เชี่ยวชาญมีความเห็นว่าหลักสูตรควรส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วนที่เหมาะสมคือ ส่วนที่หนึ่งคือวิชาการศึกษาทั่วไป เพื่อสร้างความ

เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และในปัจจุบันควรเน้นวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพราะสิ่งที่จำเป็นสำหรับความเป็นครู

“สำหรับวิชาทั่วไปคิดว่าบัดนี้ต้องให้เด็กรุ่นใหม่เรียนเรื่องการสื่อสาร ภาษาไทย ภาษาครู แต่ไม่ใช่การเรียนไวยากรณ์นะคะ” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธุ์ เฉชะคุปต์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“แต่ในศาสตร์ของครูนี้จริง ๆ แล้วมันเป็นศาสตร์แห่งการสื่อสาร เป็นทักษะที่ จำเป็นจริง ๆ” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุดใจ บุญอารีย์ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัย ราชภัฏอุบลราชธานี, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

ส่วนที่สองรายวิชาชีพครู เพื่อเป็นครูที่ดีมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ คุณธรรมและ จริยธรรมแห่งความเป็นครู โดยครูยุคใหม่จะต้องเป็นผู้ที่สร้างและสามารถพัฒนาหลักสูตร และ นำไปสู่การนำไปสู่การปฏิบัติในลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นเด็กเป็นศูนย์กลางได้ดี

“ครูยุคใหม่ต้องสามารถทำหลักสูตรเป็น ทำหน่วยการเรียนรู้เป็น คือเรียนรู้เรื่อง การทำหลักสูตรและทักษะการพัฒนาหลักสูตร ตลอดจนการนำไปหลักสูตรไปใช้ได้ และ เป็นผู้ใช้และผลิตนวัตกรรมด้วยกระบวนการวิจัย” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธุ์ เฉชะคุปต์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

และส่วนที่สามคือองค์ความรู้ที่เป็นศาสตร์เฉพาะ โดยทั้ง 3 ส่วนควรจะต้องสนองตอบต่อ การใช้ประโยชน์ และควรมีการปรับให้มีความเหมาะสมโดยการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 2 ครูที่ สอนในระดับนี้ควรได้รับการเรียนรู้เนื้อหาที่หลากหลาย เพราะกลุ่มนี้จะต้องสอนหลายกลุ่มสาระ ไม่ควรเป็นลักษณะเอกเดี่ยว เพราะเวลาปฏิบัติงานจริงจะต้องมีความรู้ในหลายๆ ด้าน แต่ถ้าเป็นการ สอนนักเรียนในระดับชั้นมัธยมศึกษาอาจจะใช้ครูที่มีทักษะความชำนาญเฉพาะด้านเพราะฉะนั้น ต้องผลิตให้มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับสภาพความต้องการในการใช้ครูอย่างแท้จริง

“หลักสูตรของเรามี 3 ส่วน ๆ แรกคือ รายวิชาพื้นฐานเป็นวิชาที่ว่าด้วยความเป็นมนุษย์ ส่วนที่สองคือวิชาชีพครู ส่วนที่สามคือองค์ความรู้หลักที่เป็นศาสตร์ที่เรียนไปเพื่อสอนนั้น ถ้าทั้งสามส่วนไม่ตอบสนองต่อการนำไปใช้ก็เปล่าประโยชน์” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“จะต้องมีการปรับปรุงหลักสูตร ณ วันนี้หลักสูตรไม่สนองต่อการนำไปใช้ สมัยก่อนการผลิตครู ปกศ. สอนทุกวิชาเรียนหมด ปกศ.สูงมีวิชาเอก วิชาโท พอมาปริญญาตรีก็มีเฉพาะวิชาเอก เมื่อก่อนปกศ. ออกแบบไว้สอนประถม สอนได้ทุกวิชาปกศ.สูง จนถึงปริญญาตรีสอนมัธยมวิชาหลัก ๆ ป.ตรี สอนระดับอุดมศึกษา หรือสอนวิชาเอก ณ วันนี้หลักสูตรผลิตครูมีแต่วิชาเอก แต่เวลาไปสอน สอนประถมมัธยม มันสอนไม่ได้ แต่ก็ต้องสอน มันต้องออกแบบให้เหมาะกับการนำไปใช้ประโยชน์” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“เราพบว่า ต่อ ไปจะขาดครูที่จะสอนระดับช่วงชั้นประถม เพราะว่าโรงเรียนนั้นต้องการบรรจุครูที่สอนได้หลายวิชา แต่ถ้าเราผลิตครูเอกเดี่ยว เพราะว่าเราผลิตไปก็ไม่มีใครรับ” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนีย์ แจ่มใจธรรม คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

6.2.2 การดำเนินการ (Process) ประกอบด้วยประเด็นสำคัญ 2 ประเด็น คือ การเรียนการสอน และกระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ประเด็นที่ 1 การเรียนการสอน ผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องกิจกรรม/การฝึกประสบการณ์/กระบวนการพัฒนาผู้เรียนไว้ดังนี้

ในการพัฒนาประสบการณ์วิชาชีพครู ทางสถาบันการผลิตควรจะต้องร่วมมือแบบหุ้นส่วนกับทางโรงเรียนเพื่อพัฒนาครูพี่เลี้ยงให้มีคุณภาพ ปฏิรูปในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน และครูพี่เลี้ยงให้มีความเป็นมืออาชีพพร้อมสำหรับการพัฒนานิสิตในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาที่ดี ควรจะต้องพัฒนาทุกภาคส่วนของกระบวนการผลิตจะทำให้สามารถหล่อหลอมให้เป็นบัณฑิตที่มีคุณภาพ

“ในส่วนของการพัฒนา สถาบันการผลิตครูนั้นจะต้องลงไปพัฒนาสถานศึกษาซึ่งเขาเป็นตัวร่วมของเรา การพัฒนาครูพี่เลี้ยง ความสัมพันธ์ระหว่างสถาบันการผลิตครูกับโรงเรียนจะต้องเกื้อหนุนกัน ไม่ว่าจะการมอบเกียรติบัตร ในฐานะครูพี่เลี้ยง การขอตำแหน่ง

ตลอดจนการขอใบประกอบวิชาชีพครู” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนีย์ แจ่มใจธรรม คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“ผู้อำนวยการต้องสามารถบริหารครูนิเทศภายใน สองเน้นการปฏิรูปโรงเรียนให้รองรับการฝึกงาน สามเน้นการมีส่วนร่วมและเป็นหุ้นส่วนซึ่งกันและกัน ก็คือต้องทำโรงเรียนให้ป็นมืออาชีพก่อน” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พิมพ์พันธุ์ เคชะคุปต์ หัวหน้าภาควิชาหลักสูตร การสอน และเทคโนโลยีทางการศึกษา คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“การฝึกประสบการณ์วิชาชีพหนึ่งปีจะต้องร่วมมือกับทางโรงเรียนกับทางครุสภา และผู้ประเมินผลงานทางวิชาการของครูเพื่อที่สร้างให้เป็นครูที่เชี่ยวชาญ” (รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการเรียนรู้อและวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

และในช่วงเวลา 1 ปีที่ทำการฝึกงานในสถานศึกษานั้น จะเป็นการเปิดโอกาสให้นักศึกษาได้มีการฝึกทักษะเกี่ยวกับการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียน ภายใต้วามร่วมมือของครูพี่เลี้ยง และอาจารย์มหาวิทยาลัย และยังเกิดความช่วยเหลือครูพี่เลี้ยงในด้านการให้คำปรึกษา หรือการพัฒนานวัตกรรมทางการเรียนหรือการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนการสอนร่วมกัน ตลอดจนเกิดความร่วมมือระหว่างครูพี่เลี้ยงกับอาจารย์มหาวิทยาลัยในการพัฒนานักศึกษามากขึ้น และสามารถช่วยยกระดับครูพี่เลี้ยงให้เป็นครูเชี่ยวชาญหรือชำนาญการพิเศษ ถ้าทั้งระบบของกระบวนการผลิตมีคุณภาพก็จะส่งผลต่อการผลิตบัณฑิตทางครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ให้มีคุณภาพด้วยเช่นกัน

“ในช่วงที่ฝึกประสบการณ์วิชาชีพซึ่งเป็นเวลาหนึ่งปี มันก็เป็นการเพิ่ม โอกาสมากขึ้น นอกจากของลูกศิษย์เราที่ฝึกประสบการณ์แต่ละคนก็คุยกันคุณครูที่โรงเรียน กับอาจารย์ที่มหาวิทยาลัย ก็ได้รับ โอกาสที่ปฏิบัติจะได้มาเจอกันแล้วก็พัฒนา” (รองศาสตราจารย์ ดร.สิริพันธ์ สุวรรณมรรคา, ผู้อำนวยการศูนย์พัฒนาการเรียนรู้อและวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

ประเด็นที่ 2 กระบวนการบริหารจัดการในเรื่องต่างๆ โดยผู้ทรงคุณวุฒิได้ให้ข้อเสนอแนะในเรื่องแนวทางการบริหารจัดการในระดับนโยบายไว้ดังนี้

การผลิตครูในปัจจุบันพบปัญหาการผลิตครูที่แต่ละสถาบันกำหนดแนวทางการผลิตกันเอง โดยไม่ได้มีการประสานงานกันระหว่างคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ด้วยกันเอง ก่อให้เกิดปัญหา

การผลิตครูบางสาขามากเกินความจำเป็นและในขณะที่บางสาขาขาดแคลน สถาบันการผลิตครูควรจะต้องมีการวางแผนร่วมกันในการผลิตบัณฑิตครูตามความต้องการในอนาคต และเนื่องจากการผลิตครูในปัจจุบันพบปัญหาต้องไปพึ่งพาคนอื่น สถาบันทางการผลิตครูควรจะต้องมีบุคลากรครบทุกศาสตร์ในการผลิต ทั้งอาจจะมีการรวมตัวกันผลิตครู โดยการจัดตั้งเป็นมหาวิทยาลัยฝึกหัดครูแห่งชาติ

“สำหรับการเป็นมหาวิทยาลัยแห่งชาติ ซึ่งไม่ต้องไปคิดอีกแล้วต้องไปเป็น *Comprehensive University* หรือไม่เป็นเวียดนามเขาทำมาแล้วเวียดนามมหาวิทยาลัยแห่งชาติ เขามีเด็กอยู่ประมาณ 30,000 กว่าคน เพราะฉะนั้นตรงนี้อาจจะให้ใส่เรื่องปัญหาการผลิตครู คืออาจจะไม่ต้องตอบถึงโครงสร้างว่าอาจจะเป็นสถาบันเดียวก็ได้แต่อย่างน้อยที่สุด การผลิตครูควรมีครูครบตามศาสตร์ที่ผลิต ณ วันนี้ครูยังไม่ครบตามศาสตร์ที่ผลิต ก็ต้องไปอาศัยคนอื่นแล้วลูกศิษย์ก็มาบอกว่าผมเป็นนิสิตชั้น 2 ซึ่งทุกแห่งรู้อยู่แะใจเรื่องแบบนี้ ขาดความเชี่ยวชาญทางศาสตร์เฉพาะ” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัก คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

6.2.2 ผลผลิต (Output) ซึ่งจะเกี่ยวข้องกับประเด็นที่สำคัญคือ คุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ โดยผู้ทรงคุณวุฒิให้ข้อเสนอแนะไว้ดังนี้

จากการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับคุณลักษณะของบัณฑิตที่พึงประสงค์ ผู้ทรงคุณวุฒิเสนอให้ให้ยึดมาตรฐานความรู้ และประสบการณ์วิชาชีพครูของครูสภาซึ่งมีความครอบคลุม และเหมาะสม ทั้ง 2 มาตรฐานได้แก่

มาตรฐานที่ 1 มาตรฐานความรู้เป็นผู้สร้างความรู้ ซึ่งประกอบด้วย 9 ประการ ได้แก่ ภาษาและเทคโนโลยีสำหรับครู การพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนรู้ จิตวิทยาสำหรับครู การวัดและประเมินผลการศึกษา การบริหารจัดการในห้องเรียน การวิจัยทางการศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีสารสนเทศทางการศึกษา และความเป็นครู

มาตรฐานที่ 2 คือมาตรฐานประสบการณ์วิชาชีพ ซึ่งประกอบด้วย 2 ประการ ได้แก่ การฝึกปฏิบัติวิชาชีพระหว่างเรียน การปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาในสาขาวิชา ซึ่งมีความเหมาะสมอยู่แล้ว ดังคำกล่าวของผู้ทรงคุณวุฒิดังนี้

“มาตรฐานการผลิตครูก็จะพิจารณา ก็คือ 1. ดูกระบวนการคัดเลือก 2. คุณสมบัตินของผู้รับผิดชอบ 3. คู่มือวิทยากร 4. กระบวนการจัดการเรียนรู้ 5. การประกันคุณภาพ เพราะฉะนั้นเราควรจะนำเอาเกณฑ์ของครุสภามากำหนดเนื่องจากมีความครอบคลุมดีแล้ว” (อาจารย์ ดร.บูรพาทิศ พลอยสุวรรณ คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ก็คือมาตรฐานการผลิตครูของครุสภาซึ่งมีการกล่าวถึงกระบวนการผลิตไว้ครอบคลุมแล้ว ได้มาตรฐานของโรงเรียน มาตรฐานการวิจัย และมาตรฐานของครูที่เลี้ยง มาตรฐานของอาจารย์นิเทศมันได้กล่าวไว้ครอบคลุมหมดแล้ว” (ผู้ช่วยศาสตราจารย์สุนีย์ แจ่งใจธรรม คณบดีคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

“เราพูดถึงปัญหาปัจจุบันมันเป็นปัญหาในเรื่องกระบวนการ แต่ก็ต้องพูดถึงปัจจัยนำเข้า การดำเนินการ และผลผลิต แต่สิ่งที่จะไม่พูดถึงไม่ได้คือคุณภาพของบัณฑิตหรือผลลัพธ์ ควรจะยึดหลักของครุสภา 9 พื้นฐานเป็นสำคัญ ซึ่งมีความครอบคลุมแต่ในรายวิชาเอกก็มีความสำคัญเช่นเดียวกันควรจะปรับวิชาเอกให้สอดคล้องกับความต้องการนำไปใช้งานด้วยเช่นกัน” (รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, สนทนากลุ่มวันที่ 14 มกราคม 2551)

จากการสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญจำนวน 9 ท่าน แล้วผู้วิจัยได้นำข้อค้นพบและข้อคิดเห็นมาวิเคราะห์มาสรุปประเด็นเป็นรายงานผลการสัมภาษณ์ แล้วนำเสนอรายงานดังกล่าวร่วมกับผลการวิเคราะห์ต้นทุน-ผลตอบแทน ไปยังผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 11 ท่าน เพื่อหาฉันทมติเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์โดยการสนทนากลุ่ม ซึ่งในการสนทนากลุ่มนั้น มีผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มของผู้บริหารจำนวน 3 ท่าน ที่เคยให้ความคิดเห็นในการสัมภาษณ์และได้มาเข้าร่วมการสนทนากลุ่มอีกครั้งด้วย คือ

1. รองศาสตราจารย์ ดร.สมบัติ นพรัค คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร
2. รองศาสตราจารย์ ดร.ไพศาล สุวรรณน้อย คณบดีคณะศึกษาศาสตร์

มหาวิทยาลัยขอนแก่น

3. รองศาสตราจารย์ ดร.มนตรี แยมกสิกร คณบดีคณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา

จากการสนทนากลุ่มในประเด็นรูปแบบการผลิตบัณฑิตครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ ซึ่งรูปแบบการผลิตครูขั้นพื้นฐานในปัจจุบันนั้นมี 2 รูปแบบคือ หลักสูตรศึกษาศาสตร์/ครุศาสตร์ 5 ปี และหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูนั้น โดยในส่วนของหลักสูตร

ครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปีนั้น จากการสัมภาษณ์จะพบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรนี้ใน 3 แนวทาง คือ เห็นด้วย ไม่เห็นด้วย และไม่สามารถประเมินได้ โดยมีเหตุผลสนับสนุนในแต่ละความคิดเห็นแตกต่างกันไป โดยผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มของผู้บริหารทั้ง 3 ท่านข้างต้นนั้น มีความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรนี้ว่า ยังไม่สามารถประเมินได้ เนื่องจากยังไม่มีบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาจากหลักสูตรดังกล่าว แต่หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนเหล่านี้ ไปเป็นแนวทางในการหาฉันทามติในการสนทนากลุ่ม จะพบว่าส่วนใหญ่ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยเฉพาะในกลุ่มของนักวิชาการเห็นด้วยกับหลักสูตรครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ 5 ปี รวมถึงกลุ่มผู้บริหารทั้ง 3 ท่านข้างต้นด้วย ถึงแม้ในการสัมภาษณ์ทั้ง 3 ท่าน จะให้ความเห็นว่ายังไม่สามารถประเมินได้ก็ตาม ทั้งนี้เนื่องจากการสัมภาษณ์นั้นผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านจะให้ความเห็นภายใต้มุมมอง ข้อมูล สารสนเทศ และบริบทของตนเองเท่านั้น แต่ในการสนทนากลุ่มนั้นผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่านจะได้รับฟังความเห็นจากผู้ทรงคุณวุฒิอื่นๆ ประกอบด้วย ทำให้ได้มุมมอง ข้อมูล สารสนเทศ อื่นๆ เพิ่มเติม จึงส่งผลให้ความคิดเห็นเปลี่ยนแปลงไป

ในส่วนของหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูก็มีลักษณะเช่นเดียวกัน ซึ่งจากการสัมภาษณ์พบว่า ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตรนี้ใน 2 แนวทางหลักๆ คือ เห็นด้วย และไม่เห็นด้วย โดยผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มของผู้บริหารทั้ง 3 ท่านข้างต้นนั้น มีความคิดเห็นจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับหลักสูตรนี้ว่า ไม่เห็นด้วย เนื่องจากหลักสูตรนี้ยังมีจุดอ่อนในเรื่องของระยะเวลาการศึกษาที่ค่อนข้างจำกัดเพียง 1 ปีเท่านั้น จึงไม่สามารถขัดเกลาหรือสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครูได้อย่างสมบูรณ์ แต่หลังจากที่ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นพร้อมทั้งเหตุผลสนับสนุนทั้งหมดไปเป็นแนวทางในการหาฉันทามติในการสนทนากลุ่ม จะพบว่าผู้ทรงคุณวุฒิโดยส่วนใหญ่รวมทั้งผู้ทรงคุณวุฒิในกลุ่มของผู้บริหารทั้ง 3 ท่านข้างต้นด้วย มีความคิดเห็นว่า ประเทศไทยยังมีความจำเป็นที่จะต้องใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูอยู่ ถึงแม้ว่าหลักสูตรนี้จะมีจุดอ่อนในเรื่องของระยะเวลาการศึกษาที่ค่อนข้างจำกัดเพียง 1 ปีเท่านั้น ซึ่งอาจจะไม่สามารถขัดเกลาหรือสร้างจิตวิญญาณของความเป็นครูได้อย่างสมบูรณ์ก็ตาม แต่ทั้งนี้ผู้ทรงคุณวุฒิก็ได้ร่วมกันนำเสนอถึงแนวทางในการแก้ไขจุดอ่อนนี้ไว้ด้วยเช่นกัน

นอกจากเรื่องของหลักสูตรการผลิตครูขั้นพื้นฐานแล้ว จะพบว่ายังมีประเด็นสำคัญในเรื่องการให้การสนับสนุนและการจูงใจผู้เรียนด้วย ซึ่งทั้งในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มนั้นผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิมีความคิดเห็นเป็นแนวทางเดียวกันคือ ไม่ว่าจะใช้หลักสูตรใดในการผลิตบัณฑิตก็ตาม สิ่งสำคัญที่ไม่ควรละเลย คือ การพัฒนาปรับปรุงปัจจัยนำเข้า ซึ่งก็คือ ผู้เรียน โดยการจูงใจให้นักเรียนที่มีความสามารถสนใจเข้ามาศึกษาต่อในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ โดยการให้การสนับสนุนทั้งทุนการศึกษาหรือการบรรจุเป็นครูเมื่อสำเร็จการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยจะได้กล่าวถึงข้อสรุปจากข้อค้นพบทั้งในการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มโดยละเอียดในหัวข้อต่อไป

6.3 การนำเสนอแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์

จากผลการวิเคราะห์ผลการสัมภาษณ์และการสนทนากลุ่มเกี่ยวกับแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ สามารถสรุปแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์ สำหรับประเทศไทยได้ดังนี้

การผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์นั้นควรมี 2 หลักสูตร คือ หลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต 5 ปี และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพครู เนื่องจากทั้ง 2 หลักสูตรมีวัตถุประสงค์และจุดแข็งที่แตกต่างกันในการไปประกอบวิชาชีพครูดังนี้

1. **หลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต 5 ปี** โดยในด้านการเรียนการสอนนั้นควรกำหนดให้มีการเรียนในรายวิชาที่เป็นสาขาวิชาเอกควบคู่กับรายวิชาชีพครูไปตลอดตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ไม่ควรแยกส่วนกันผลิต

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อผลิตครูผู้สอนในช่วงชั้นที่ 1 ถึงช่วงชั้นที่ 3 โดยในรายวิชาที่เรียนควรมีส่วนประกอบที่สำคัญ 3 ส่วน คือ

ส่วนที่หนึ่ง วิชาการศึกษาทั่วไป เพื่อสร้างความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ และในปัจจุบันควรเน้นวิชาภาษาเพื่อการสื่อสารทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ เพราะสิ่งจำเป็นสำหรับความเป็นครู

ส่วนที่สอง รายวิชาชีพครู เพื่อสร้างครูที่ดีมีทักษะในการถ่ายทอดความรู้ คุณธรรมและจริยธรรมแห่งความเป็นครู โดยครูยุคใหม่จะต้องเป็นผู้ที่สร้างและสามารถพัฒนาหลักสูตร และไปสู่การปฏิบัติในลักษณะการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางได้ดี

ส่วนที่สาม องค์ความรู้ที่เป็นศาสตร์เฉพาะ

โดยทั้ง 3 ส่วนควรจะต้องสนองตอบต่อการใช้ประโยชน์ และควรมีการปรับให้มีความเหมาะสมสำหรับการสอนในระดับช่วงชั้นที่ 1 - 3 ซึ่งครูที่สอนในระดับนี้ควรได้รับการเรียนรู้เนื้อหาที่หลากหลาย เพราะจะต้องไปสอนในหลายกลุ่มสาระ ไม่ควรเป็นลักษณะเอกเดี่ยว ซึ่งจะทำให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถในวิชาเอก มีทักษะการสอนที่ดี และจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอย่างสมบูรณ์

จุดแข็ง

(1) สามารถแก้ไขปัญหาคูที่มีความรู้ในด้านเนื้อหาวิชาและประสบการณ์ในการฝึกสอนที่น้อยเกินไปจากหลักสูตรศึกษาศาสตร์บัณฑิต 4 ปี เนื่องจากข้อจำกัดในระยะเวลาการศึกษาที่มีแค่ 4 ปี แล้วนักศึกษาจะต้องไปฝึกประสบการณ์วิชาชีพอีกครั้งปี ดังนั้น โอกาสที่จะเรียนเนื้อหาวิชาให้ลึกลงไปก็จะค่อนข้างยาก

(2) สามารถแก้ไขปัญหานักเรียนหรือปัจจัยนำเข้า (Input) ของคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ ซึ่งส่วนใหญ่จะเป็นกลุ่มที่มีความสามารถในระดับปานกลาง ดังนั้นสถาบันการผลิตครูจึงควรไปเน้นที่กระบวนการผลิต (Process) คือการเพิ่มเนื้อหาการเรียนและการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูให้มากขึ้นตามหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี ก็จะทำให้สามารถผลิตครูที่มีความรู้ ทักษะ จิตวิญญาณ และวุฒิภาวะที่พร้อมจะเป็นครูที่ดีได้

(3) ช่วยในการคัดกรองผู้เรียนได้ในระดับหนึ่ง เนื่องจากหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปี จะต้องใช้ระยะเวลาในการศึกษาถึง 5 ปี ซึ่งต้องเสียเวลาเรียนเพิ่มอีก 1 ปีเมื่อเทียบกับหลักสูตรอื่นๆ จึงทำให้ผู้ที่ตัดสินใจที่จะเข้าเรียนในหลักสูตรนี้ เป็นผู้ที่มีความตั้งใจแน่วแน่ มีศรัทธา และจิตวิญญาณแห่งความครูอย่างชัดเจน

แต่ทั้งนี้ในการผลิตครู โดยใช้หลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปีนั้น ควรจะอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

(1) การให้การสนับสนุนและการจูงใจผู้เรียน โดยการยกระดับให้วิชาชีพครูเป็นวิชาชีพที่มีมาตรฐาน ด้วยการให้ทุนการศึกษาหรือการบรรจุเรื่อง การให้ทุนการศึกษาของหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปีไว้ในกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ด้วย เพื่อช่วยให้ผู้เรียนมีต้นทุนที่ต่ำลง และเป็นการจูงใจผู้เรียนที่มีความสามารถให้เข้าสู่อาชีพนี้มากขึ้น

(2) การวางแผนการผลิตครู โดยทุกมหาวิทยาลัยควรจะต้องร่วมกันกำหนดอัตรากำลังของครูที่ประเทศต้องการในแต่ละปี รวมถึงความต้องการในแต่ละสาขาวิชาเอกด้วย จากนั้นให้แต่ละมหาวิทยาลัยทำการผลิตบัณฑิตตามปริมาณความต้องการที่ได้กำหนดไว้

(3) กิจกรรม/การฝึกประสบการณ์/กระบวนการพัฒนาผู้เรียน โดยทางสถาบันการผลิตครูจะต้องร่วมมือกับ โรงเรียนเพื่อพัฒนาครูที่เลี้ยงให้มีคุณภาพ ปฏิรูปในการเตรียมความพร้อมของโรงเรียน และครูที่เลี้ยงให้มีความเป็นมืออาชีพพร้อมสำหรับการพัฒนานิสิตในการเป็นผู้ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาที่ดี

(4) การประเมินผลหลักสูตร โดยหลังจากที่มีผู้สำเร็จการศึกษาในหลักสูตรศึกษาศาสตรบัณฑิต 5 ปีและเข้าสู่การประกอบอาชีพครูแล้ว ควรจะต้องมีการวัดผลและเปรียบเทียบในเชิงคุณภาพด้วย

2. หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครู มีความเหมาะสมสำหรับผู้สำเร็จปริญญาตรีจากสาขาวิชาเฉพาะอื่นๆ มา แต่มีความประสงค์จะเข้าสู่อาชีพครู

วัตถุประสงค์ของหลักสูตร เพื่อผลิตครูผู้สอนในช่วงชั้นที่ 4 ขึ้นไป

จุดแข็ง เนื่องจากผู้สำเร็จปริญญาตรีจากสาขาวิชาเฉพาะอื่นๆ มา จะมีความรู้ในเนื้อหาวิชาการในด้านที่ศึกษามาก่อนข้างมากและลึกซึ้ง แต่มักจะขาดทักษะหรือมีจุดอ่อนเกี่ยวกับวิชาชีพครู

เช่น การพัฒนาหลักสูตร หลักการวัดและประเมินผล การออกข้อสอบ จิตวิทยาในการสอน เป็นต้น ดังนั้นการศึกษาในหลักสูตรนี้จึงสามารถช่วยพัฒนาทักษะเกี่ยวกับวิชาชีพครูได้

แต่ทั้งนี้ในการผลิตครู โดยใช้หลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูนั้น ควรจะต้องอยู่ภายใต้เงื่อนไขดังนี้

(1) การปรับเปลี่ยนแนวทางการบริหารจัดการ โดยคณะศึกษาศาสตร์จะต้องทำความร่วมมือกับคณะต่างๆ ที่ผลิตบัณฑิตในสาขาวิชาเฉพาะ เช่น คณะวิทยาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์หรืออักษรศาสตร์ ในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะความเป็นครูที่สูง โดยอาจจะมีการปรับแผนการเรียนการสอน โดยการสอดแทรกความเป็นครูตลอดช่วงเวลาตั้งแต่เข้าเรียนปีที่ 1 จนถึงปีสุดท้าย และควรจะต้องมีการเพิ่มการฝึกประสบการณ์วิชาชีพครูในสถานศึกษาให้มากขึ้น และเรียนรายวิชาเกี่ยวกับวิชาชีพครูให้มากขึ้น อาจจะสามารถสอนในช่วงภาคฤดูร้อน ก็จะทำให้ครูที่มีความเนื้อหาที่แน่นและมีทักษะวิชาชีพครูสูงได้ด้วยเช่นกัน เพื่อแก้ปัญหาในเรื่องข้อจำกัดของระยะเวลาในการศึกษาตามหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูที่มีเพียง 1 ปีเท่านั้น ที่อาจจะยังไม่สามารถที่จะจัดเวลาหรือสร้างจิตวิญญาณความเป็นครูได้อย่างเพียงพอ

(2) การให้การสนับสนุนและการจูงใจผู้เรียน โดยการสนับสนุนทุนการศึกษาในการศึกษาต่อในระดับประกาศนียบัตรบัณฑิตวิชาชีพครูสำหรับผู้ที่สำเร็จการศึกษาในสาขาวิชาที่ขาดแคลน เช่น คณิตศาสตร์ ฟิสิกส์ ชีววิทยา เป็นต้น ซึ่งอาจให้ลักษณะคล้ายคลึงกับโครงการ สกว. และเมื่อเรียนสำเร็จการศึกษาแล้วก็ให้มีการบรรจุเข้าทำงานในตำแหน่งครู ตลอดจนการมอบปริญญาคุณ เช่น ศึกษาศาสตรบัณฑิตและวิทยาศาสตร์บัณฑิต เป็นต้น

นอกจากการนำเสนอแนวทางการผลิตบัณฑิตครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่พึงประสงค์สำหรับประเทศไทยทั้ง 2 หลักสูตรข้างต้นแล้วนั้น คงจะยังไม่เพียงพอในการที่จะทำให้ได้ครูที่มีความรู้ความสามารถ มีทักษะการสอนที่ดี และจิตวิญญาณแห่งความเป็นครูอย่างสมบูรณ์ ควรจะต้องมีการพัฒนาทั้งระบบ ไม่ใช่แค่มุ่งเน้นพัฒนาเฉพาะปัจจัยนำเข้า (Input) และกระบวนการ (Process) เท่านั้น เพราะถ้าทุกส่วนของกระบวนการผลิตมีคุณภาพก็จะส่งผลต่อการผลิตบัณฑิตทางครูศาสตร์หรือศึกษาศาสตร์ให้มีคุณภาพสูงขึ้นด้วยเช่นกัน ดังนั้นทุกส่วนของกระบวนการผลิตควรจะต้องมีการพัฒนาในเรื่องต่างๆ เหล่านี้ด้วย

(1) ควรจะมีการรวบรวมคณะครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ที่กระจัดกระจายอยู่ตามมหาวิทยาลัยต่างๆ เข้าด้วยกัน แล้วจัดตั้งเป็นเครือข่ายสถาบันการผลิตครู และให้มีการวางแผนการผลิตและพัฒนาครูร่วมกัน มีการใช้ทรัพยากรร่วมกัน ซึ่งจะทำให้ครูศาสตร์/ศึกษาศาสตร์มีความแข็งแกร่งขึ้น และเกิดความเป็นมาตรฐานเดียวกันในด้านต่างๆ เช่น หลักสูตรการเรียนการสอน คุณภาพหรือคุณลักษณะของบัณฑิต เป็นต้น

(2) ในการผลิตครูนั้น ไม่ควรมุ่งเน้นการจูงใจนักเรียนที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาเรียนเท่านั้น แต่ควรหันมาพิจารณาหาแนวทางในการจูงใจอาจารย์ผู้สอนที่มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญ เข้ามาเป็นอาจารย์ผู้สอนในคณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์/ด้วยเช่นกัน

(3) หลักสูตรการเรียนการสอนครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ควรจะต้องหานวัตกรรมใหม่ๆ ที่จะทำให้ชีวิตจริงของการเป็นครูในการไปสู่ภาคปฏิบัติกับทฤษฎีต่างๆ ที่ศึกษามาเข้ามาใกล้ชิดกันให้มากขึ้น เนื่องจากทุกวันนี้การเรียนการสอนยังเป็นรูปแบบที่สอนในห้องเรียนแล้วก็พาฝึกสอนในโรงเรียน โดยรูปแบบที่ควรจะเป็นควรจะมีลักษณะคล้ายๆ กับการเรียนหลักสูตรแบบสหกิจ คือ ภาคการศึกษานี้เรียนอยู่ในมหาวิทยาลัย แต่ภาคการศึกษาหน้าไปฝึกสอนในโรงเรียน แล้วกลับมาเรียนในมหาวิทยาลัยอีก แล้วภาคการศึกษาถัดไปก็ไปฝึกสอนในโรงเรียนอีก

(4) ควรให้มีการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยการสอดแทรกการปฏิบัติการจริงในโรงเรียนให้มากขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนได้มีประสบการณ์จริง และมีเจตคติที่ดีต่อการเป็นครู และสามารถประยุกต์ความรู้ที่เรียนให้สอดคล้องกับสภาพความเป็นจริงได้ นอกจากนี้ยังควรเน้นกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านอื่นๆ ที่จำเป็นในสังคมด้วย เช่น การสร้างมนุษยสัมพันธ์ ตลอดจนสร้างคุณธรรมและจริยธรรม และจรรยาบรรณแห่งวิชาชีพด้วย

(5) คณะครุศาสตร์/ศึกษาศาสตร์ควรจะมีบทบาทในด้านการเป็นผู้วิจัยและสร้างนวัตกรรมเกี่ยวกับการเรียนการสอนให้กับโรงเรียน และเป็นศูนย์กลางในการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนและสังคมด้วย

(6) สถาบันการศึกษาที่ผลิตครูทั้งหมดควรจะต้องมีการประเมินผลบัณฑิตที่สำเร็จการศึกษาไปแล้วด้วย เพื่อให้มีการตรวจสอบและพัฒนาคุณภาพของการผลิตครูอย่างต่อเนื่อง

(7) มีการพัฒนาสถานศึกษาให้มีความพร้อม/ปฏิรูปโรงเรียนให้พร้อมสำหรับการฝึกปฏิบัติงานของนักศึกษา โดยการพัฒนาครูที่เลี้ยงให้มีความเชี่ยวชาญ/ชำนาญ ซึ่งจะทำให้เกิดการพัฒนาทั้งระบบการผลิต